ПОЛИ ДЭЭРЭ АЖАЛЛАГШАДТА АНХАРАЛ ХАНДУУЛХА

МҮНӨӨ ТАРЯА хуряалгын халуун үдэрнүүдтэ поли дээрэ хэдэн миллион хүн гаранхай. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахынь тулада һайн эрхэ байдал бии болгохо, тэдэнине анхарал оролдолгоор хүреэлхэ гээшэ партийна организацинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шухала хэрэг болоно. Хүдөөгэй бүхы ажабайдалай гол хубинь мүнөө колхозуудай бригаданuудта, совхозуудай отделенинүүдтэ шэлжээд байна гээшэ. Мүнөө эндэ хүдөөгэй партийна организацинууд эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэрсэ гол түлэб ябуулна.

Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска районой «Кубань» гэжэ колхозой дүрбэдэхи бригадын полевой станай поли дээрэ холохоно һайхань харагдана. Станай аятай зохид гэрнүүд колхозой механизаторнуудай ургуулһан саадаар хүреэлэгдэнхэй. Эдэ гэрнүүдынь аятай зохид таһалгануудтай, һайнаар түхеэрэгдэһэн улаан булантай, тэндэнь шэнэ газетэ, журналнуудые уншажа, радио шагнажа болохо юм. Мүн эндэнь нүүдэл библиотекэ ерэдэг, багашаг кинозал, столово бии.

Социалис Ажалай Герой Михаил Клепиковэй толгойлдог бригадын коллектив гектар бүриһөө үндэр ургаса абахын түлөө Кубаниин таряашадай мүрысөөе мүнөө жэлдэ үүсхэһэн байха юм. Ургасые хаһа саг соонь һайнаар хуряахын, гүрэндөө ороо̄һо таряа ехээр худалдахын тулада 15 коммунистые нэгэдүүлһэн бригадын партийна организаци олон юумэ хээ. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэбые энэ организацида һайса бодомжолон табигданхай. КПСС-эй XXIII съездын, ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүдөө ажахые хүгжөөхэ зорилготой экономическа хэмжээнүүдэй удхые коммунистнууд колхозниггуудта тайлбарилжа үгэдэг, түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай хөөрэдэг, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар бүгэдэ ниитын урмашал түрүүлхээр эрхэ байдал бии болгодог. Механизаторнуудтай хөөрэлдөө үнгэргэхэ, лекци, элидхэлнүүдые хэхэ, асуудалнууд болон харюугай үдэшэнүүдые үнгэргэхэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үгэ хэлэлгэнүүдые эмхидхэхэ, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргаха гээшэ эндэ ажабайдалайнь ёһо заншал болонхой. Һанал сэдьхэлэй болон материальна урмашуулганууд бригадада үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Ороо̄һо таряа ехээр сохиһон эрхим комбайнернуудта зорюулагдан, «Молни» гэжэ хуудаһанууд гаргагдадаг, тэдэндэ дамжуулгын бишыхан тугууд, мүнгэн шангууд үгтэдэг.

Поли дээрэ удха һайнтайгаар, зорилго хүсэнгеэр ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин, таряашадые культурна талаар хангалга эмхидхэхэ талаар гаргагдадаг һайн үүсхэлнүүдэй бусад олон жэшээнүүдые дурдажа болохо байна. Дондо таряа хадалгын шиидхэхы участогуудта саг зуурын партийна группануудые, нютагай Соведүүдэй депутадуудай постнуудые байгуулга таарамжатай байха. Эндэ хаа хаанагүй полевой станууд дээрэ столовонууд бии, медицинскэ хангалга һайнаар табигданхай, нүүдэл худалдаа наймаан эмхидхэгдэнхэй. кинофильмнүүд, концертнүүд харуулагдадаг. Поли дээрэ хэдэн зуун агитбригада, тэрэ тоодо областиин городуудһаа эльгээгдэһэн 120 инмэ бригада программануудаа харуулдаг.

Бүхы юумэн эхин организацинуудай үүсхэл эдэбхиһээ, тэдэнине партиин райкомуудай зүгһөө хүтэлбэрилгын хэмжээнһээ дулдыдана гэжэ урда талын районуудай дүй дүршэл харуулна. Колхоз, совхозуудта коммунистнууд бүри олон болоо. Хүсэниинь нэмээ. Хүдөөгэй хэдэ хэдэн партийна организацинуудай һулаар хүдэлдэг байһанай шалтагаан гэхэдэ, тэдэнэй секретарьнууд үшөөл шухала дүй дүршэлтэй болоогүй байха юм. Тэдэнэртэ эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри поли дээрэ табилгадань бодотоор туһалха гээшэ партиин райкомуудай шухалын шухала зорилго болоно.

Хүдөөгэй райкомуудай секретарьнууд, бусад хүдэлмэрилэгшэд зунай сагта ехээр хүдэлдэг гээшэ. Тэдэнэр заабол ажахынуудта үдэр бүхэндэ ошодог. Зүгөөр полевой хүдэлмэриин ябасада имагтал колхозуудай түрүүлэгшэнэрээр, совхозуудай директорнүүдээр дамжуулан нүлөөлхые зарим нүхэдэй һэдэдэг, партийна эхин организацинуудта, коммунистнуудта һулаар түшэглэдэг байһыень обёоронгүй гаража болохогүй байна. Тэдэнэр заримдаа парторганизацинуудай секретарьнуудтай уулзадаггүй, тэдэнэй һанамжые дуулахаяа, зүбшэл болон дэмжэлгэнүүдээрээ туһалхаяашье мартадаг байха юм. Энэ хадаа хуушан заншалаараа ябуулга хэхэ гэһэн ябадал болоно гэхээр. Тиигэжэ хүнүүдтэй хэгдэхэ хүдэлмэридэ дутуунууд үзэгдэнэ бшуу.

Поли дээрэ хүдэлжэ байһан таряашадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ зарим партийна комитедүүд, ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хайхарамжагүйгөөр хандана. Майнска районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо полевой станууд түхеэрэгдээгүй. Эндэ ургаса хуряажа байһан хүнүүдэй амарха, бороо̄һоо хураха газар байхагүй гээд «Ульяновская правда» газетэ мэдээсэнэ. Татарай АССР-эй Апастовска районой хэдэ хэдэн колхозуудта ургаса хуряалгын үедэ таряашадта таарамжатай эрхэ байдал бии болгогдоогүй. Зарим ажахынуудта полевой станууд хуушан вагончигууд соо эмхидхэгдэнхэй. Тэндэнь һалхин сүмэ үлеэжэ байдаг, улаан буланшьегүй, амарха газаршье байхагүй.

Колхоз, совхозуудай арга боломжын ехэ боложо байһанһаа уламжалан, поли дээрэ хүдэлдэг хүнүүдые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ тухай һайса бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Түрүү ажахынууд болон районуудай дүй дүршэлые согсолхо, ямар юумэ түрүүшын ээлжээндэ хэхэ шухала байһые тодорхойлхо хэрэгтэй. Эндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагай Соведүүд, кооперативна организацинууд, элүүрые хамгаалгын органууд болон культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудһаа олон юумэн дулдыдаха байна.

Ургаса хуряалгада, бусад полевой хүдэлмэридэ ябаһан хүнүүд тухай ёһотойл оролдолго гаргаха гээшэ манай хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөхэ тухай оролдолго болоно.

«Правдын» августын 12-ой түрүү бэшэгһээ.

***

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 191 (11177) | 1966 оной августын 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн

***

МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД:

- Адууһа малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ;
- Хонидоо саг сооһь үрэжүүлгэ;
- Шэнэ ургаса хуряалгада—түгэс бэлэдхэл.

***

Бүхы хүсэ, арга боломжоёо үбһэ тэжээл бэлдэлгэдэ элсүүлэе

Республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин ябаса тухай

1966 оной августын 10-най мэдээн

Аймагууд	Үбһэ сабшалга (процентээр)	Хуряагдаһан үбһэн (тонноор)	Силос даралга (тонноор)
Баргажанай	24	12308	88
Бэшүүрэй	58	6755	—
Зэдын	39	2875	79
Яруунын	15	374	198
Баунтын	20	805	—
Загарайн	35	2619	141
Захааминай	42	4903	5521
Кабанскын	55	3468	23003
Прибайкалиин	60	1812	8742
Хяагтын	42	4262	1053
Мухар-Шэбэрэй	41	4829	783
Сэлэнгын	45	4892	57
Түнхэнэй	50	4263	11802
Ахын	30	171	—
Улаан-Үдын	55	5528	—
Хоринн	23	2732	468
Хойто-Байгалан	23	208	—

Яруунын аймагай Исэнгын совхоздо Цыренжап Очирович Цыдыповые бага ехэгүй хүндэлдэг. Тэрэ мүнөө 21 үнеэдһээ үдэр бүри 200 литр һү һаана. Жэлһээ жэлдэ ажалай эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Ц. О. Цыдыпов СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаа.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ДУНГЫНХИДҺАА ДУТАХАГҮЙБДИ

Нигэжэ Худэриин совхозой 1-дэхи отделениин үбһэшэдэй звеное даагша И. АЛЕКСЕЕВ хөөрэнэ

ТАРЯА хуряалгын халуун хаһын орохын урда тээ үбһэ тэжээлээ бэлэдхэжэ сум дүүргэе гэһэн уряа бэшэгтэйгээр манай совхозой Дунгын бригадынхид республикынгаа колхоз, совхозуудай үбһэшэдэй бригада, звенонуудта хандаһаниинь бултанда мэдээжэ ааб даа.

Бидэнэршье баһа энэ бэшэгтэйнь танилсажа, үбһэ хуряалгаяа хайшан гэжэ богонихон болзорто дүүргэхэ тухайгаа зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Түсэбөөр хараалагдаһан 1670 центнер үбһөө августын 25 болотор бэлэдхөжэ заатагүй дүүргэхэ гэлсээбди. Энэ тэжээлые үсөөхэн үдэрнүүдтэ хуряажа абаха гэжэ 12 хүнһөө бүридхэгдэһэн манай звенодо тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ юм бэзэ. Үгайдхадаа һаянай хура бороо хэдэн үдэр таһалгаряагүйгөөр орожо, ажал хүдэлмэридэмнай ехэхэн һаад ушаруулаа. Мүнөөшье халтад лэ гээ һаа бороо адхажархина.

Гэбэ ябашье, бидэнэр наратай үдэрнүүдые һамбаашалан, 350 центнер һайн шанартай үбһэ һурилөөбди. Хуряалгадаа ороһонһоо хойшо 40 гектар сабшалан унагаагдаа. Үшөөшье ехэ талмай сабшагдаха һэн. Сабшаһан үбһэнэйнгөө хура бороодо норожо, тармуурай шүдэндэ торсолдомоор бэшээр газартаа няалдажа, тутташахагүйн тула болгоомжолнобди.

Теэд хура бороо болижо, наратай үдэрнүүд хэзээнһээ тогтохо юм гээд огторгой оодэ үлыдөөд байлтай гү? Үгы даа. Наранай ойро зуураханшье шарахада, хуряалгадаа гаранабди. Тиигэхэдээ хүсэд хатаагүй, шиигтэй үбһөө шүүдэрэй хатамсаар һалижа, үдэһөө хойшо тэрэнэз сомонобди. Нигэхэдэмнай үбһэн гутанагүй бшуу.

Республикымнай зарим нютагуудта үбһөө шарганууд дээрэ һурилжэ гэжэ дууланабди. Манайшье эндэ зарим холын сабшалан дээрэхи үбһөө нигэжэ сомодог. Энэмнай зүйтэйл хэрэг. Юундэб гэхэдэ, убэлжэлгын үедэ малай фермэ, отаранууд тээшэ үбһөө зөөхэдэмнай саг нилээд алмагдана, гаргашашье багатай.

Манай звеногойхид хэрбээ сабшалангайнгаа холын газарта байгаа һаань, мүн шарганууд дээрэ үбһөө һурилхэ һэн. Теэд даалгагдажа үгтэһэн участогууднай малай фермэ, отаранuудай дүтэ шадар юм. Ушар иимэһээ бидэнэр сомоонуудаа фермэнүүдтэ дүтэхэнэ, гурба-дүрбөөрнь суглуулжа зэргэлүүлэн обоолнобди. Тэдэнээ дарыдань хашаалдагбди.

Энэ жэл хура бороотой байжа, сабшаламнай һайнаар ургаа. Хабар эртэнһээ уһалһанай, тэндээ наг шэбхэ ехээр гаргажа тарааһанай ашань харюулагдажа байна гээшэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, 100 гектар сабшалангаймнай гектар бүриһөөнь 16 центнерһээ доошо бэшэ хэмжээнэй үбһэн абтахань лабтай. Һайса үтэгжүүлэгдэһэн зарим участогуудһаа гектарай 20—25 центнер үбһэн сабшагдахал байха. Ногоон элбэг, ошоһон газарһаамнайл бухал үбһэн олдохо гэлдээд, ажалдаа хайша хэрэгээр хандана бэшэбди. Сабшалан дээрээ һогооборишье ногоо үлөөхэгүй гэжэ оролдонобди. Илангаяа дүй дүршэл ехэтэй болоһон үнинэй үбһэшэд Бадмацырен Тубанов, Радназжап Гатапов, Цыбикжап Банзаров гэгшэд эндэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, сабшалгыншье үедэ, хуряалга дээрэшье эдэнэр сугтаа хүдэлжэ ябаһан бусад нүхэдтөө бүтээсэ ехэтэй ажалай жэшээ харуулна. Мүн Бадмацу Битухеева, Дарицу Банзарова, Пагма Жадамбаева гэгшэдэй тушаа һайшаалай үгэнүүдые хэлэнгүй гаража болохо аал? Бадмацу Пагма хоёрнай совхоз дээрээ оролдосотой һайнаар ажалладагаараа үнинэй сууда гаранхай юм. Хэһэн бүтээһэн юумэнүүдыньшье һайн шанартай байдаг. Мүнөөшье эдэнэр түрүүшүүлэй жолоо баринхай ябадаг. Залуу нүхэд Бабасан Бадмаев, Валерий Бадмаев, Борис Цыбиков болон бусад мүн баһа ахамад нүхэдһөө дутуугүйгөөр хүдэлнэд. Нигэжэл бүгэдөөрэн нэгэ жэгдээр үнэн зүрхэнһөө оролдожо, үбһэ хуряалгаяа уялгата болзор соогоо сум дүүргэхэ зорилготойбди, дүүргэхэшьебди. Энэмнай дунгынхидай уряа бэшэгтэ болото харюу болохо үгэхэл. Юрэдөө, дунгынхидһаа дутахагүйл байхабди!

Ц. БАБУШЕЕВ,
бэшэжэ абаба.
Хяагтын аймаг.

ШАДААЛ ҺАА, ЕХЭЭР

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хаһа ушаржэ байнхай. Мал шахан таргалуулдаг Тайлсын совхозойхид ехэ үбһэ бэлдэхын хойноһоо оролдолго гаргана.

Энэ совхоз манай Буряадай «Скотооткорм» трестын томохон ажахынуудай нэгэниинь юм. Илангаа эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилэгдэнэ. Мүнөө үбһэ хуряалга хүсэг дундаа. Совхоздо 11 звено ажаллажа байна. Үбһэшэд техникэ зэмсэгээр хангагданхай. Ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэнэ. Үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө Иннокентий Иванович Рычковой даадаг звено ажалдаа шалгараа. Тус звеногойхид даадаг сабшалангдаа хэдэн морин косилка табижа, үбһыень сабшана. Тиихэдэ морин косилкаар сабшажа болохогүй, намаг тохой газарта гар хажууршад табигдана. Тиигэжэ үбһэнинь шанартайгаар сабшагдажа абтана.

Совхозой олон звенонууд мүнөө малдэ комплексно аргаар оньһорпуулагданхай. Тракторна болон морин косилкануудаар сабшагдаһан үбһэн түргөөр һурилэгдэжэ абтаха аргатай бологдоо. Энээнтэй хамта, тайлсынхид энэ намар ажалдаа бэлдэгдэжэ абтаха бүхы силосые нүхэн соо даража абахаар хараална. Урдань ажалайнь хүнһөние хаража, газар дээрэ силос дарагдадаг байһан юм. Теэд энэ аргын муу байһан өлиһөө бшуу. Газар дээрэ дарагдаһан силос наранай хура бороодо гүтажа, 40—50 процентнь хэрэггүй болодог.

Ажахынгаа малда шэмэгэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ, шанартайгаар хадагалхын тулада ехэ ажал хэгдэһэн байгаа. Эндэ силосна траншейнүүд олоор бариглаа. Доодо-Тайлсада тус тустаа 1500 тонно силосэй баггаамжатай хоёр траншей бэлэн болонхой. Тэрэнэй нэгэн шахалгада табигдаха гахайн байрын дэргэдэ бэлдэгдэнхэй. Мүн совхозой хоёрдохи отделени—Тудахтада баһал хоёр томо траншей бэлэн болгогдожо байна. Тэрэнэй дүүргэгдэһэн хойно Бэрээнэй-Адагта байдаг эбэртэ бодо малай фермэдэ шэнэ траншей малтагдахаар хараалагдана.

Бүхыдөө Тайлсын совхоздо 7500 тонно силос шэнээр бэлдэгдэһэн нүхэнүүд соогуур дарагдахаар түсэблэгдэнхэй. Тиигэбэл нёдондонойхиһоо үшөө ехэ шэмэтэ тэжээл малдаа бэлдэхэ юм. Үбэлжэлгын үедэ шахан таргалуулагдажа байһан малда дутамаггүйгөөр үгтэжэ байха бшуу. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин үшөө нэгэ һайн таланъ гэхэдэ, сабшагдажа абтаһан үбһэн прессээр ябталагдажа, совхозой үбһэнэй складта тушаагдана. Энэ һайн арга түрүүшынхеэ хэрэглэгдэжэ байгаа юм. Хуряагдажа байһан үбһые сабшалан дээрэнь ябталаад, складта хадагалхада, ямаршье үрилтэ хоролтодо орохогүй бшуу.

Үбһэндэ ажаллажа байһан хүн бүхэн урдаа тодорхой зорилго табинхай. Энэ жэлдэ үбһөө саг соонь, шанартайгаар хуряажа, адууһа малдаа хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлдэхые оролдоно. Энэ талаар ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байдаг. Тиихэдэ Загарайн аймагай культурын таһаг үбһэшэдтэ концерт харуулха тусгаар бригада эмхидхээ. Бригадын эдэбхитэд Тамара Степанова, Татьяна Капустина, Валентина Заганщина гэгшэд һайн концерт харуулжа, ажалшадһаа магтаалда хүртэнэ. Программадань зүжэг наадан, дуу хатар ороно.

А. НИКОЛАЕВ.

Сошордомо дохёо — „ШАЛТАГ ДЭЭРЭ БИЛТАГ"

Мүнөө август һарамнай хахадлаха тээшээ болоожо, хаа хаанагүй үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын эгээл түлэг ябажа байха саг гээшэ. Гадна урдань зарим түрүү ажахынуудай хэрэгтэй үбһөө хуу шахуу сабшажа, хуряажа абаад байдаг саг ха юм.

Тиигэбэшье энэ болотор үбһэндөө хүсэд шиидэжэ ороогүй, хура бордоодо шалтаад мүртэй юумэ хээгүй һуудаг зон үшөөл бии.

Жэшээлхэдэ, Анаагай совхозой дүрбэдэхи отделениин нэгэ звено (даагшань А. Бузин) июлиин 24-һөө хойшо Хархита гэжэ газарта үбһэ сабшахаар гараа юм. Энэмнай 24 хүнһөө бүридэһэн, тракторай болон хэдэн морин косилкатай, юрэдөөл хаба хүсэеэ гаргажа хүдэлөө һаа, нилээд ехэ ажал хэжэ шадаха шадалтай звено. Теэд үбһэндэ ороһонһоонь хойшо үнгэрэгшэ энэ 15—16 хоног соо оройдоол 70 гаран га сабшалангай ногоо унагаагаа болоод, ори гансахан һури үбһэ обоолжо үрдөө.

— Бороо, бороол орожо урагша ябуулнагүй,—гэжэл звеное даагша нүхэр Бузинай хэлэхэ юумэнь нэгэн.

Үнэндөө үбһэ хуряалгынь гэдэргэ татаһан юумэнь гансахан бороо бэшэ. Түбхын түрүүн хүдэлмэриинь эмхидхэл муу, ажалайнь журам һула. Звеногой гэшүүдэй олонхинь гэр гэрһээ ябажа хүдэлдэг. Тиимэһээ зониинь үдэшэ наранай үшөө дээрэ байхада, 6—7 часта ажалаа хаяад, Георгиевска тосхон гэртээ гүйлгэлдэжэ ябашана. Харин үглөөгүүр аяар тэрэ 10 модоной газарһаа сабшалан дээрээ ерэтэрнь үдэ наран тулажа, 11—12 час шахуу болошоно. Тэрэнһээ гадна звеногой зарим гэшүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, ухибүүд элдэб шалтагаан бараад, хоёр-нэгэн үдэр хүдэлмэридөө гарадаггүй ушар олон.

—Аргамжааршье уяа һаань, эндэ отогто байраар байжа хүдэлхэ аргамнай үгы. Хайшан гээд байхабибди. Халуун эдеэн бэлдэгдэнэгүй, һайн амаржа хонохо гэршье үгы,—гэжэ үбһэшэд хэлэнэ.

Нээрээшье үбһэшэдые зэмэлхын аргагүй. Хүшэр хүндэ хүдэлмэридэ ябаад, үдэр соогоо халуун эдеэ эдингүй хүн яажа тэнсэхэб даа. Ажалаа хаяад лэ гэртээ эдихэ юумэндэ ошохо баатай болоно бшуу. Эндэ трактор, машинануудынь тон муугаар ашаглагдана. Халгад гэхэдээл тэдэнь эбдэрнэ, һаатана. Хажуугаарнь тоһо, түлишэнь таһалдашана, үгы гэбэл, трактористнь гэртээ ошоод, хэдэн хоногоор үгы болошоно.

Эдэ бүгэдэдэ звеное даагша нүхэр Бузин, мүн тракторна таряан ажалай бригадир нүхэр Байбородин гэгшэд ехэхэн зэмэтэй гээшэ. Эгээл тэдэнэй үбһэшэдөө хэрэгтэй юумээр хангаха, тэдэнэйнгээ ажалынь һайнаар эмхидхэхэ тушаа оролдоогүйдэ ондоо хэн оролдохо юм. Үнгэрхэдөө отделениин хүтэлбэрилэгшэдшье эндэ ябанагүй, үбһэшэдэй ажалаар һонирхоногүй.

Мүн эндэһээ холо бэшэ, Дархи гэжэ газарта Ц. Цыреновэй хүтэлбэрилдэг 18 хүнһөө бүридэһэн звено хүдэлнэ. Эдэнэр июлиин 27-һоо хойшо үбһэндэ гараа нэрэтэй юм. Теэд баһал ухаридаһаар, нобшорһоор бүхы хүдэлхэ ёһотой зониинь арай гэжэл августын 1-дэ суглараа болоо. Түрүүшын үдэрнүүдтэ байрадаа түбхинэхэмнай гэжэ баһал өөдэтэй юумэ хээгүй. Тэрэ гэһээр үнгэрһэн 13 хоног соо оройдоол 50 гектарай ногоо сабшаад, 20 га дээрэхи үбһыень бухаллаад байна. Тиихэдэ нэгэшье һури бодхоожо хүшэхүрөөдүй.

Эндэмнай хүдэлгэжэ шадаа һаа ногоо хүү хүнди сабшажархихаар гурбан косилкатай агрегат, үшөө хоёр морин косилка, арбаад гар хажууршад бии. Тоолоодшье үзыт даа. Гурбан ехэ косилкатай тракторай агрегат үдэр соо, эгээл доогуур абахада, 18—20 га газар сабшаха, хоёр морин косилкань баһал үдэрэй 7—8 га лаб унагааха ёһотой бшуу. Харин 10 үдэр соо тэдэнь хэды ехэ газарай ногоо хүлһөөнь буулгаха байгаа гээшэб.

— Эндэмнай трактораар сабшаха газар үгы аад. тэдэмнай мүнөө миин байна,—гэжэ звеное даагша нүхэр Цыренов хэлэнэ.

Хэрбээ һайса бодомжолоод, тракторайнгаа агрегадые миин байлгахын орондо тэгшэ, үужам газарта оруулаад сабшуулжа байгаа һаань, нилээд ехэ хүдэлмэри урагшаа ябаха бэлэй. Тиимэ газаршье бии.

Бүхы энэ отделениинхид 2000 гаран гектар сабшалангай ногоо унагаажа, хамта 14,7 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй. Мүнөө үбһэндэ ороһоор хахад һара шахуу болобошье оройдоол 270 гаран га газарай ногоо сабшаад, миил 300 үлүүтэй центнер үбһө һурилжэ абаа. Саашадаа энэ янзаараа хүдэлхэ болоо һаа, ногооной хагдартаршье бүхы газараа сабшажа, хэрэгтэй үбһөө абажа шадахагүй байна. Нигээд удахагүй таряа хуряалгын эхилхэдэ, зарим машина техникээ энэ ажалдаа табиха баатай болохо, тиихэдээ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ бүришье гэдэргэ татагдаха болоно. Тиимэһээ эгээл мүнөө үедэ үбһөө шадаал һаа ехээр сабшажа, хуряажа үрдихые оролдохо шухала гээшэ.

Анаагай совхозой 4-дэхи отделениинхид мүнөө хура бороогой орожо байһан орёо бэрхэтэй уларилтай үедэ бүхы арга боломжо, хүсэ шадал, мэргэжэлээ гаргажа хүдэлхэ байгаа гээд һанахаар һэн. Теэд тиигэнгүй нобшоржо, унжагайржа, үшөө дээрэһээнь бороо оробо гээд «шалтаг дээрэ билтаг» болгожо байхадань, ажал юун урагша ябахаб даа. Ногоо тон хаһа соонь сабшажа, хуряажа шадабал, арьбан, ехэ, һайханшье үбһэтэй һууха ха юмши. Харин хожомдобол, хагдан гү, али хатажа суур болошоһон юумые абаад һалахаш. Ойлгыт.

Г. ХОГОЕВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Хориин аймаг.

Һурагшадай звено

Орлигой дунда һургуулиин һурагшад Ахынгаа аймагай колхозуудта гаража, үбһэ хуряалгадань туһална. Багшанар И. Саханов, Л-Д. Сыдренов гэгшэд 6 һурагшадһаа бүридэһэн звено эмхидхээд, «Коммунизм» колхоздо ошожо, үбһэ сабшалсажа эхилбэ.

— Сүлөөтэй сагтаа дутынгөө үбһэшэдтэ газетын һонинуудые, шэнэ номуудые уншажа үгэхэ байнабди. Эрхим шанартай гэжээл бэлэдхэжэ колхоздо үгэхэмнай,—гэжэ звеное даагша нүхэр Саханов хөөрэнэ.

П. ЖУЖАЕВ.

***

МОСКВАҺАА мэдээсэнэ

Уругвайн коммунистнуудай XIX съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга

Советскэ Союзай болон Уругвайн хоорондо харилсаа холбооной байгуулагдаһаар душэн жэлэй ойе манай арадууд тэмдэглэжэ байна. Энэ холбоо барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ Уругвайн Коммунис партиин оруулдаг туһа нэмэрие «совет коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд үндэрөөр сэгнэнэ,—гээд Уругвайн Компартиин XIX съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Марксизм-ленинизмын һургаалда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байдаг, мүн аха дүү партинуудай 1957 болон 1960 онуудай Москвадахи зүблөөнүүдэй хамтаараа хараалһан гол ёһонуудта үндэһэлэн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зэргын нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө шууд сэхээр тэмсэдэг дээрэһээ Уругвайн Компарти бусад оронуудай коммунистнуудай зүгһөө хүндэлэгдэдэг болоо. Пролетарска интернационализмын үзэлөөр хүмүүжэһэн КПУ халаа социалис Куба тушаа Хойто Америкын империализмын үүдхэдэг харата аашануудта эсэргүү, Вьетнамда США-гай хэжэ байһан зэбсэгтэ эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү, Доминиканска Республикые эзэмдэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэ олониитэ арадзоние эмхидхэнэ гээд амаршалга соо тэмдэглэгдэнэ.

Уругвайн арадай шухала аша туһын түлөө, эб найрамдалтай демократи болон социализмын түлөө һайн һайхан тэмсэлдээ бүри ехэ амжалта туйлахыень Уругвайн коммунистнуудта КПСС-эй ЦК хүсэһэн байна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Капитальна барилгын талаар долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной августын 11-нэй Указаар союзна республиканuудай барилгануудай бүлэг олон хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа.

Ленинэй орденоор 1.525 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор — 4.276 хүн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор—10.468 хүн, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар—8.149 хүн, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар 8.156 хүн шагнагдаһан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИЛИЦИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «НИИТЫН ГУРИМ САХИХА ТАЛААР ЭРХИМЭЭР АЛБА ХЭҺЭНЭЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Зэбсэгтэ гэмтэдые барихадаа, эрэлхэг зориг, габьяа гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө **«Ниитын гурим сахиха талаар эрхимээр алба хэһэнэй түлөө»** медаляар шагнаха:

1. Рядовой **Лебедев** Валерий Гавриловичые—ажалшадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй гүйсэдкомой милициин таһагай отделениин командир.
2. Милициин ахалагша сержант **Рянский** Григорий Варламовичые—ажалшадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй милициин таһагай отделениин командир.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ИГНАТОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
С. ОРЛОВ.

Москва,
1966 оной августын 11.

ОЙ УХААНДА ОРОСОТОЙ

Харуулан ойлгуулха агитациин дүй дүршэлһөө

— «Манай колхозой хонишон Бадмажап Абидуев даажа байгаа отарынгаа хонидһоо 20 центнер нооһо хайшалба. Тэрэ нооһыень гүрэндэ худалдахада 7400 түхэриг болобо. Тэрэ мүнгөөр ГАЗ-51 гэжэ дүрбэн автомашина, үгышье һаа, МТЗ-50 гэжэ гурбан трактор, үгышье һаа, 667 эрэшүүлэй костюм худалдажа абахада болохо».

— «Манай колхозой түрүү һаалишан Цыпылма Гармажаповна Шодоева 1965 оной турша соо 35415 литр һү һааба. Тэрэнь һү шэрэдэг 18 цистерн соо багтаха байна».

Иимэ һонин, тоо болон үгэнүүдые уншаад байхадаа хүн бүхэнэй ухаан сэдьхэлдэ колхозойнгоо солото хүнүүд тушаа омогорхол түрэхэ бэшэ аал! Теэд, магтаалда ороһон түрүүшүүл өөһэдөөшье али зэргын урматай ябаха гээшэб! Гадна, эдэ тоонуудай, сасуулгануудай хүнэй ой ухаанда оросотой гээшэнь аргагүй.

Үгышье һаа, доро дурсагдагша таблицые хараад үзэгты:

1965 ондо үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин 1 центнерэй өөрынь үнэ сэн (түхэригөөр)

Ямар продукци	олзо (түх.)	гаргаша (түх.)
Шэниисэ	7,46	—
горох	—	72,70
обёос	2,88	—
хартаабха	1,59	—
овощ	2,25	—
саахарай свёкло	—	1,73
үбһэ	—	1,80
үхэрэй мяха	7,55	—
хониной мяха	9,23	—
гахайн мяха	—	44,61
һү	—	2,18
ноһоо	6,39	—

Энэ таблица уншаһан хүн бүхэн колхозой үйлэдбэриин ямар һалбариинь олзотойб, ямарынь гарзатайб, ямар продукци үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө тэмсэхэб, ямар һалбаринуудые колхоздоо хүгжөөхэдэ үлэмжэ ашагтай байхаб гэжэ тодо һайнаар ойлгожо абаха байнал.

Саашань хараад үзэгты. «**Манай колхоз Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулан, культурно-ажаһуудалай иимэ барилгануудые хэжэ байна**» гээд уншаха:

«Хуурай горхондо: 200 хүнэй багтаха клуб, 4 рядтай үнеэдэй байра.

Дээдэ-Хэрээтэдэ: автогараж, культурын ордон, конторо дулаасуулха ууралай централь гуламта, спортын талмай.

Ара Хэрээтэдэ: 200 хүнэй багтаха клуб, магазин, малай тэжээл буйлуулгын цех.

Хаяада: хамтын худаг, бани.

Еланьда: 350 хүнэй багтаха клуб, сельмаг.

Эдэ мэтын плакат, диаграмма, таблица «Дружба» колхозой культурын ордоной фойе соо дүүрэн харахат. Эдэ бултадаа түрэл колхозойнь байдал дээрэһээ абтажа хэгдэнхэй. Тиимэһээ хүн зониие һонирхуулдаг, омогорхуулдаг.

Харуулан ойлгуулха агитациин дайшалхы хүсэ шанарые шангадхахын түлөө тэндэхи уран зурааша, коммунист Николай Петрович Куртошин ехэ оролдолго гаргадаг.

Мүнөө «Дружба» колхозой харуулан ойлгуулха агитаци шэнэдхэн һэльбэгдэжэ байна. Аймагай парторганизацинуудай секретарьнуудай, клубна хүдэлмэрилэгшэдэй семинар тэндэ һаяхана үнгэргэгдэхэнь.

Д. ЛОБСАНОВ.

Бэшүүр, «Дружба» колхоз.

ШЭНЭ АМЖАЛТАДА УРЯАЛНА

Арадай ажахые хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIII съездын хараалһан тодо һонор түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө Баян-Голой отделениинхид унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллана. Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, 100 хонин бүриһөө 85 хурьга абаха аад, 91-ые абажа түлжүүлээд байна.

Энэ туйлалта хадаа баянголойхидой бүхы хүндэ ажалаа оньһожоруулһанай ашаболоно. Автопоилка, кормозапарник эндэ тодхогдоһон, элдэб транспортернуудай хүсөөр шабааһаа сэбэрлэдэг, тэжээлээ зөөдэг байна бшуу. Гадна фермэ дээрээ хүдэлжэ байһан зоной ажалай дүн саг соогоо гаргагдажа, тусхай самбарта бэшэгдэжэ байдаг.

Тэдэнэй улаан булан соо арюун сэбэр, ехэ ураар шэмэглэгдэнхэй, үргэн ута стол, һууха һандалинууд—булта орожо ерэһэн хүнэй дура татадаг. Эндэ түбхын түрүүн: «Һаалишан, ши һанажа яба!» гэһэн уряа харахат. Жэл соогоо хэды шэнээн һү һаабал, тэды шэнээн орооһо, мяхаар нэмэлтэ түлбэри абахаш гэжэ эндэ бэшээтэй. Харин нүгөө үрэжүүлгын таһаг соо зоотехническэ бүридхэл эмхидхээтэй. Хэн һаалишанай ямар үнеэн, хэзээ отондо орооб, ямар һарада тугаллахаб гэжэ булта мэдэхэ аргатай байха.

Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй самбар ошожо харахадаа Баян-Голой эрхим һаалишад, хонишод, механизаторнуудтай танилсажа, хэнэй ямар амжалта туйлаһые мэдэнэт, «Зуун хонин бүриһөө 85-һаа доошо бэшэ хурьга абажа түлжүүлээ», «Үнеэн бүриһөө жэлдээ 1.450 килограмм һү һаае». «Совхозой эрхим хонишон Бадархынова Димидхандада алдар соло!» гэһэн уряа лозунгнуудые уншахат. Коммунис мүрысөөнэй үдэр, һара, квартал бүриин дүнгүүд, «үдэрэй һонин» малшадай социалис уялгануудаа хэр зэргэ дүүргэжэ байһаниинь һонирхуулха. Баян-Голой малшадай бэелүүлхэ ёһотой зорилгонууд нигэжэ шодэн доронь тодо элеэр харагдажа, тэдэниие урагшань, уряалжа, ажалдань урмашуулжа байдаг.

Нютагтаа харуулан ойлгуулха агитациие һайнаар эмхидхэхын тула отделениин парторганизациин секретарь Д. Б. Доржиев, отделениие эрхилэгшэ, гүүртые даагша коммунистнууд Ц. Ж. Ширапдоржиев, Б. Бабудаев гэгшэд ехэ оролдолго гаргаа юм.

Һаядаа эндэ КПСС-эй партиин райком тусхаар семинар үнгэргэжэ, бүхы совхозуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые баянголойхидой ажал хүдэлмэритэй танилсуулхань.

Ж. БАДМАЕВ.

Хоринон аймагай
Үдын совхоз.

ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИЕ ХҮСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ ГЭЭШЭ—
МАЛШАН БҮХЭНЭЙ ХҮНДЭТЭЙ УЯЛГ[А]

БЭЛШЭЭЖЭ ШАДАХА ХЭРЭГТЭЙ

БИ ОЛОН УДААН ЖЭЛДЭ мал адуулагшаар ажалланаб. Энээхэн хугасаа соо нилээд юумэ үзэгдөө, харагдаа. Ажал хүдэлмэридэ элдэбын ушар тохёолдодог гээшэ бэзэ. Татар-утаршье гэлдэхэ саг байха. «Үндэр малгайшье» үмдөөд үзэгдөө. Хорёод жэлэй урда тээ һэн, балай дүршэлгүй байгдаа гээшэ ааб даа, малаа хээрын бэлшээридэ гаргаад, хойноһоонь дахаад лэ ябахаш. Мални бэе бэеһээн таһараад, үгы болошоно аа гү гэжэл айха, зобохош. Тоо толгойнь эл хүсэд байгаа һаа болоо, хээгүүр бэлшэһэн мал эдеэлээл юм бэзэ гэжэ һанагдагша бэлэй. Тэрэмнай арайшье тиимэ бэшэ гэжэ дүй дүршэл харуулаа.

Ган гасууршье жэлдэ мал адуулаад үзооб. Нёдондо, урзанданай. хэнэйшье мэдэхээр, гандууша жэл байгаа гээшэ бэзэ. Би тиихэдэ 137 хашараг харууһалдаг һэмби. Үбһэ тэжээлээр ядуушаг байжа, үбэлынь нилээдгүй тухашараабди. Тэрэ саанаа хүйтэн, саһа ехэтэй үбэл бэлэй. Тэжээлгүйл һэн хойноо бүри ялахашье аргагүй байгдаа. Багахан тэжээлээр хооллоод байдаг мал мэдээжэ ааб даа, үглөөгүүр эртэ ерэхэдэшни миин лэ шэшэржэ байха. Хото хорёонь муу гэхын аргагүй. Бүри үүр хираанаар бодожо, уһа халаажа, бүлеэдхэгшэ, һэмди. Тиигээд малдаа багахан үбһэ, силос үгэһэнэй һүүлээр бүлеэн уһаар уһалхаш. Тээ нара дээрэ гараха багаар хээрэ бэлшээдэг байгаабди. Саһа багатай газарые бэдэржэ адуулдаг һэмди. Саһа ехэтэй үбэл хээрэ талаар оложо эдихэ юумэн бэрхэтэйхэн аab даа. Теэд яахаб, газаагаа тэжээл багатай һэн хойноо арга хургаяа бэдэржэ, бүхэли үдэрөөрөө адуулхал эрхэтэй болохош. Тиин ян хүйтэн үбэлые, хагсуу хохи хабарые нэгэшье үхэл гарзагүйгөөр дабажа гараа бэлэйбди.

Зунайнгаа бэлшээридэ гарахадаа «баарһадни, мүнөө һанахадамни хайратайл шэнги байна даа» нарин матаргайгаарнь нара харахаар буруу, хашарагуудые түлхихэ бариха тоопой арай ядаа гэжэ байрадаа хүрөө бэлэйбди. Харууһалга, адуулгын хүсөөр лэ нилээдгүй һайн боложо захалаа.

Үдэр һүнигүй шахуу адуулагша һэмди. Тээ үдэрэй халуунай болоходо шугы бургааһан соо хороожо амаруулхаш. Үдэртөө 4 дахин уһалха тон шухала. Дан халуун үдэрэй болоходо добуун, һэбшээтэй газараар адуулхада тон һайн. Бэлшээреэ ходо һэлгэжэ адуулагша һэмди. Малнайшье хараа байса тарганжа, ойрохон зуура мүлигэр, монсогорхон болошоо һэн. Һарын дүүрэмсээр шэгнээд үзэхэдэмнай малаймнай тус бүриин шэгнүүр сүүдхын 1 килограмм 100 граммаар нэмэһэн байгаа һэн. Түрүүшынгээ эршэ хүсые саашадаашье аллангүй ажаллахые оролдообди. Намар тэдэ буруу, хашарагуудни танигдахаар бэшэ тарганууд, тангаршаан гүйлдэдэг болошоо. Зунай 3 һарада малаймни тус бүриин шэгнүүр 108 килограммаар нэмэһэн байгаа. Тиигэжэ гүрэндөө эрхим тарган малнуудые тушаагаа бэлэйбди.

Намарынь 134 буруу дахин гушаажа абаад, тэдэнэй мүнөөшье харууһалжа байнабди. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ үбэлшье тэжээлээр бирагүйхэн байгдаа. Суг хүдэлдэг Анатолий Соболевгойгоо малаа хүсэ шадалтай болгохын түлөө нилээдгүйхэн оролдолго хүсэ гаргаа гээшэбди. Бараг шадалтай, шадал тэнхээгээршье мууларгүй хашарагууд холын бэлшээридэ гаргагдаа. Энэ жэл юу хэлэхэб даа, хура бороотой байжа, сабшалан, бэлшээри хэзээ хэзээнэйхиһээ үлэмжэ һайн.

«Иимэ үдхэн тунга ногоон соо мал тарган ёһоороо тарган, балай харууһалһанайшье хэрэггүй—гээд заримашуул хэлсэдэг. Би энээхэн бодомжые огто буруушааха байнаб. Ушар юуб гэхэдэ, бэлшээри хэды һайншье һаа, малаймнай таргалха гансал харууһалгын хүсэнһөө гол тулэб дулдыдаг ха юм даа. Саг болзортонь уһалаад, хэм хэмжүүр соонь амаруулаад, эртэ үглөөнэй һарюундэ адуулхада ехэ һайн. Үдэрэй халуун наранда малаа бэлшээхэм гэжэ намнаһанай оройшье хэрэггүй.

Июнь һара үнгэрхэтэй али шэгнээд үзэхэдэмнай, малаймнай тус бүриин шэгнүүр сүүдхын 1200 грамм нэмэһэн байгаа һэн. Июльдэ килограммһаа дээшэ болоо. Август һара соо малайнгаа шэгнүүрые үшөө ехээр нэмээхэ гэжэ шиндээбди.

П. МАКАРОВ,
Худэриин совхозой мал адуулагша.
Хяагта.

Эдэнэр һаалиин гүүртэ дээрэ суг ажалладаг юм. «Иимэ зондо найдажа болохо даа» гээд «Комсомольский» совхозоорхин хэлсэдэг. Владимир Эрдынеев адуулгашанаар, тэрэнэй һамган Люба Эрдынеева һаалишанаар хүдэлнэ. Адуулгашанай шэмэтэ ногоондо малаа садхаажа ерэхэдэ, һаалишан үнеэн бүхэнһөө 9 гаран литр һү һаана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Любовь Эрдынеева үнеэдэйнгээ үдэрэй һаалга дүүргэһэн үедөө (зүүн гарһаа): Владимир Эрдынеев һүниин адуулганда түхеэржэ байна (дээрэнь).

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Малшадта соло!

«100 үдэр соо 100 килограмм» гэһэн уряалтай аймагай мүрысөөнэй үүсхэлшэ Иисэнгын совхозой мал шахан таргалуулагшад хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна.

Совхозой мал адуулагша Д. С. Бандеев гүрэндэ худалдагдаха 150 толгой эбэртэ бодо мал харууһална. Гүүртынь мал июль һара соо сүүдхэдэ толгой бүриин 1200 граммаар нэмээ. Тиихэдэ малшан Д. Цыденов бүришье һаа һайн үрэ дүнтэйгөөр ажаллаба. Тэрэнэй даажа байһан 170 толгой үхэр шэгнүүрээ сүүдхын 1489 граммаар нэмээнэ. Тиихэдэ Ц-Ж. Доржиевай гүүртын мал 1447 грамм, Д. Цыбеновагай гүүртын мал 1331 грамм нэмэһэн үрэ дүнтэй.

Комсомольско совхозой мал адуулагша Константин Халтурин иисэнгынхидһээ дутуугүйгөөр хүдэлөө. Тэрэнэй харууһалдаг мал сүүдхэ соо толгой бүриин 1314 грамм гэхэ гү, һара соо бүхы дээрээ 42 центнер нэмэһэн амжалтатай.

И. ЕРЕМЕЕВ.

Үдэрөө гээгээд өөһэдөө гэмшэ[...]

Зунай эльдин сагта ажах[...] һү һааляа дээшэлүүлхын [...] бүхы арга боломжонуудаа [...] лэдэг гээшэ. Энэ үе соо хямд[...] тэй һүн һаагдажа, түсэб даа[...] үлүүлэгдэн, олзо ехээр оруу[...] ха аргатай. Чисаанын совхозо[...] гастайн отделениин хүтэлбэр[...] шэд мэдэдэг бэзэ.

Тиин эндэхи һаалиин гүүрт[...] дэй олониинь хахад жэлэйнгэ[...] сэб дүүргэжэ шадаагүй. Энэ [...] үнеэдэйнь үлэнхөөр ондо [...] һонһоо боложо, тус отделени[...] хад жэлэйнгээ һү һаалгынгаа [...] 98 процент дүүргэһэн байна.

Зунай һарануудта эндэх[...] лиин гүүртынхид гээгдэнги ба[...] һаа гарахын тула хэр орол[...] байнаб гэжэ һонирхогдоо һэн. [...] шээнь, Хүсөөтын гүүртэдэ 11 [...] лишад ажаллана. Тэдэндэ ж[...] түрүүшын хахадта 1130 центне[...] һааха түсэб хүргэгдэһэн юм. [...] энэнь дүүргэгдээгүй. Гүүртын [...] лишадай оройдоол табаниинь [...] бөө бэелүүлээ. Гэбэшье, хүсөө[...] хин энэ дутуугаа усадхахын [...] ёһоор оролдолго гарганагүй.

Юундэ иимэ байдал эндэ [...] жоронгиб? Энээндэ малшад [...] дөө харюусана.

— Үнеэднай үбэлжэлгэһөө [...] шо һайжаржа хүсэд үрдеэгүй. [...] шэ үглөөнэй һэрюундэ ёһоор [...] лагданагүй,—гэжэ һаалишан [...] ма Намсараева хэлэнэ.

Энэ гүүртэдэ ажалай эмхид[...] муугаа олохон центнер һүн аб[...] гүй. Эндэ оройдоол хоёр аду[...] шад бии. Тэдэнь малаа үдэр[...] адуулдаг.

Ногооной хагдарха үе тиим[...] холо бэшэ. Үнеэдэйнгээ һү ш[...] дээшэлхэ энэ үеые зүбөөр хэр[...] жэ шадаагүй һаа, жэлэйнгээ т[...] дүүргэхэнь бэрхэтэй. Энээнии[...] гастайн хүтэлбэрилэгшэд ойл[...] гү? «Үдэрөө гээгээд, үглөөнь [...] шэжэ, жэлэй һүүлдэ олон ш[...] бэдэрхые оролдонхаар, эртэ[...] һаалиингаа гүүртэнүүдэй ажа[...] гэн гуримшуулха, үнеэдэйнгээ [...] дээшэлүүлхын арга хэхэ ё[...] гээд һанагдана.

Ю. БАЗАРЖАП[...]

Хори.

Адуулга һайн— мал тарган

Газаа үшөө харанхы, ү[...] һаял хираалжа байхада хад[...] бэйн араар һүрэг үхэрнүүдэ[...] шууран бэлшэжэ ябахань ха[...] дадаг.

— Ээ, энэшни Цырен-До[...] Никитеевэй хашарагууд ааб [...] Үхэр малаа ходол үүр сү[...] гаргаад адуулжа ябадаг хүн [...] —гээд Мухар-Шэбэрэй «Эр[...] совхозойхид хэлсэдэг.

Цырен-Доржо Никитеев һ[...] гантаяа хоюулан эндэ 125 өм[...] шарагуудые харууһалжа ба[...] юм. Эдэнэр малаа үглөөгүүр 4-[...] часта гаргаад, үдэшын 11-[...] час болотор хоройдо оруула[...] адуулжа үнжэнэ.

— Эдэ эмэ хашарагуудай[...] шэгнүүр сүүдхын 900—1[...] граммаар нэмээжэ, намар оро[...] орохо болоторнь тус тустань [...] центнер татаха болгохо [...] оролдонобди. Һанаһандаа хүр[...] шье байнабди,—гээд нүхэр Ни[...] теев хөөрэнэ.

Ц. БАДЛУЕВ

Ажалша хүн тухай хөөрөөн

ЗУРАГЛАЛ

АБЫН ХҮБҮҮН

БҮРИ ҮНИНЭЙ ДАА, хүлдэ ороһонһоо хойшо гэхэдэшье алдуу болохогүй, ехэ танил зомди. Нютагнай нэгэ, нэгэ һургуулидашье һураабди. Гансал хүби заяанаймнай харгы ходоржо гэхэ гү, хэдэн жэлэй туршада уулзаагүй ябаа һэмди. Тиигэбэшье, һайн һайхан юумэнэй дали жэгүүр дэбисэтэй гэдэгтэл би тэрэнэйнгээ ажал хүдэлмэри, ажаһуудал тухайнь ходошье бэшэ һаа, халта мүлтэ дуулажал ябааб. Теэд, юундэшьеб алад саагуур һонирхонгүй үнгэршэдэг байһанаа ехэ халаглагдагби. Гэхэ зуура, энэ минии сэдьхэлэй оёорой нэгэл нюуса байгаа гээд мүнөө тайлбарилха баатай болоноб. Юуб гэхэдэ. хоёр нюдөөрөө хаража, хоёр шэхээрээ шагнаагүйдөө юумэндэ түргөөр этигэдэггүй ёһо заншалайм нэгэл утаһань тиимэ гээд тайлбарилха байнаб. Теэд, яахаб, үнгэрһэн юумэн үнгэрөө гээл даа. Зүгөөр юрэдөө, балшар бага наһанайнгаа танил тэрэ нүхэртэеэ һаяхан уулзажа, эльгээ ханан хөөрэлдэбэб. Хаанашье ябахадаа, шог зугаа, хүхюун омог, энеэдэ наада дэлгэжэ, хэнэйшье эльгэ зүрхэн соо залиршагүй ошо гэрэл бадараажа ябадаг багынгаа зан абариие орхёогүй ябаһандань баярлажа, бага зэргэ уярбашье хаб. Одоол тиихэдэ тэрэнэйм балшар наһанай алхам бүхэниинь шахуу улам тодоор толгойм оёорто һанагдажа эхилээ бэлэй.

Урдандаа даа, үшөө уужам Ноёхондоо ябахадаа Һамажаб нэрэгүй, миил «абын хүбүүн» гүүлэдэг юм һэн. Юундэшье тиигүүлдэг байгаа һэм, сэхэ тайлбарилха аргагүй. Мүнөө һанахадам миишье хэлэгдэдэггүй байһан хаш, омогорхол юрөөлэй үгэнүүд байгаа гээд таамаглагшаб. Тэрэл юрөөлөөр Һамажабни ажабайдалай жама ёһо зүбөөр ойлгоод хүдэлмэришэн ангиин түрүү зэргэдэ жагсажа ябана гэжэ тобшолноб. Гайхасашье тэрэ бэшэ юм бэзэ. Аба эсэгэнэрэй юрөөлэй, һургаалай хажуугаар, үшөө өөрын хүсэл эрмэлзэл, ажабайдалай жама ёһон гэжэ байдаг ха юм. Тэрэнэй һудал бажууһан хүн юундэ хүнэй хойнө орохоб. Тэрэнэй ялхи соо яахадаа бүдэрхэб? Үгы ааб даа хэзээдэшье гартахагүйл. Энээнэй нэгэ жэшээнь үнөөхил минии танил нүхэр, түмэршэ дархан Һамажаб Болхоевой ажалай арюун һайхан зам болоно бшуу.

Залуу хүнэй омог ехэ. Тиимэшүүлэй нэгэн үнэхөөрөө Һамажаб байшоо. Хэдышье ехэ үйдхар зобохонгой хүсэтэ долгиндо нэрбэгдэһэн байбашье, сэдьхэлдээ наратай, нюдэндөө галтай ябадаг даа. Тэрэнэй абари зангые хүсэд мэдэхэгүй зариман, түрүүшынхеэ уулзахадаа хүнгэн, хөөрүү хүн гэжэ һанажа магад. Бодото дээрээ Һамажаб ехэл тэнюун досоохитой, һайн һайхан абари зантай хүн юм. Һалиржа тухашаржа байдаггүй хэхэ, барихал гээ һаа—хэжэрхидэг зантай. Энэнь ажал хүдэлмэриин охин соогуур ябажа олоһон абари зангайнь гол һудал болоно. Ажалай амта танниһан хүн юундэ дортохоб даа. Энэ болотороо хэды тулиха, зобохые үзэбөөшье, уруу дуруу ябаагүй ха юм. Хүсэл эрдэм абаха арганшье болоогүй бэлэй. Хара багаһаа хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Урдандаа даа, үшөө трактор агтын тон үсөөн. ехэнхидээ гар хажуураар үбһэ сабшадаг байхада, Һамажабай магтуулжа ябахые мартадаггүйби. Энэл ажалша бэрхэеэ мүнөөшье алдаагүй зандаа. Тэрэнэй ажалладаг газар манай Буряадай гигант—Ленинэй орденто завод. Паровоз-вагон локомотив заһабаридаг эгээл урданай, эгээл ехэ, хэдэн мянган хүдэлмэришэдые нэгэдүүлһэн коллектив. Иимэ олон зоной дунда мэдээжэ боложо, хүндэ хайрадань хүрэхэ гээшэ хилбар хэрэг бэшэ ааб даа. Зүгөөр, Һамажаб энээниие туйлажа, олоной юрөөлдэ үнэхөөрөө хүртэжэ ябана. Ганса һайн һайхан абари зангайнгаа түлөө магтуулжа ябаагүйнь эли юм бэзэ. Энээниие туйлахын тула хэды ехэ саг, зориг хэрэгтэй байгааб, бүхы ажалайнь замай бэлэдхэл байжашье магад, яажа мэдэхэбши. Ажал хүдэлмэриин охин дундуур хүмүүжэжэ, орёо үйлэдбэриин нюусые таняагүй хүндэ туйлагдахагүй бшуу.

ҮНГЭРҺЭН 18 ЖЭЛЭЙ туршада гансахан энэ заводто хэһэн, бүтээһэн юумыень тоолоодшье яалтайб. Жиирэй хүдэлмэришэнһөө табадахи разрядай түмэршэ дархан болотороо ургаа. Түмэр замай транспортын отличник, коммунис ажалай ударник солотой. Хэнэйшье мэдэһээр энэ зүндөө ерээгүй ха юм. Гансал үнэн сэхэ ажалай аша үрэ мүн. Арбаад жэлэй хугасаада мянгаад градус халуун пеэшэнэй дэргэдэ таһалгаряагүй халуун түмэр наншаха гээшэ тиимэшье хилбар бэшэ аабза. Шадабари мэргэжэлэй хажуугаар, мохошогүй хатуу зориг, хотойхогүй хүдэр бэе хэрэгтэй ха. Тиимэл хадань Һамажабые гансашье кузнечнэ цехэйхид бэшэ, мүн бусадшье зон хүндэлдэг, ажал хүдэлмэридэнь үндэр сэгнэлтэ үгэдэг, шэнэ юумэнэй түлөө тэмсэлшэ байхыень мэдэрдэг гээшэ.

Тиигэншьегүй яаха һэм. Энэмнай «биб» гээд гансал хара амяа хараад лэ ябадаггүй ха юм. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө хайшан гээл һаа туһалхые оролдодог, туһалдагшье. Хүнэй гараар таригдаһан үрэ шэнэ ургаса үгэдэг гэдэгтэл, тэрэнэй өөрынь һургаһан шабинар—Федор Дмитриев, Даша Амагалонов гэгшэд мүнөө дүршэл ехэтэй дархашуул болоод мүн лэ магтуулжа байдаг.

—Мэдэнэ гүбши, иимэ томо завод соо этигэл найдабарида хүртэхэ гээшэ, гайтайл юм,— гэжэ Һамажаб дарууханаар хөөрэнэ.— Дарханби гээд лэ юумэ бүхэниие хэхэгүйштаа, заримдаа санааш саа шамда үгэхэгүй. Шадабари мэргэжэлэй хажуугаар этигэл найдабари хэрэгтэй байдаг...

Зүб даа. Жама ёһон тиимэ. Этигэл найдабариһаа үнэтэй, сэнтэй юумэн гэжэ юун бииб олохоб бэрхэтэй, бэдэрхээршье бэша. Илангаяа зоной найдабарида хүртөөд ябахаһаа һайн һайхан юу байха һэм.

Таба-зургаан жэлэй урдахан һэн. Түсэбэй дүүргэлтын таһалд[...] орохоёо байтар, паровозой ор[...] оньһон нэгэ хэрэгсэл хэхэ ш[...] зохёол аяар Венгриһээ абтаба. У[...] дынхидаал али тэрэниие ха[...] этигэл Һамажабта тудаа. Түрү[...] шын хэдэн үдэрэй туршал[...] урагшагүйгөөр үнгэрбэшье хол[...] захил саг соогоо бүтээгдээ һэ[...] Һамажаб Даша-Зэгбэевич тэсэбэр[...] ехэтэй, сухаришагүй зоригтой[...] дээрэһээ урмаа хухараагүй, хари[...] хэдэн дахин туршажа байгаад то[...] холыень олоо, нюуеынь нэгэ[...] юм. Иимэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үе[...] сагай үнгэрһыешье мэдэхэгүй[...] Удангүй эгсэ хоёр һара үнгэрөө[...] хибэ. Энэ үе соо хэһэн хэрэгсэ[...] нүүдээ саг соонь бүтээжэ тушаа[...] хадань, гансашье цехэй началь[...] ник нүхэр Василько бэшэ, мүн за[...] водой хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй[...] гарые адхажа, үнэн зүрхэнһөө[...] амаршалһан. Уран гартын бүтээ[...] һэн хэрэгсэл—паровозой тэрэ шу[...] хала деталь шанар һайнтай, эк[...] номическа аша туһа ехэтэй бай[...] гаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Һама[...] жабшье эллэбын һонирхолтой ю[...] мэн тухай ходо шэбшэжэ яб[...] даг. Мүнөө шэнэ табан жэлэй бо[...] тоһо алхагшадай түрүү зэргэдэ ү[...] дынхидаал али жагсаһаар.

Имэлхадаа—хуряангыгаар хэ[...] лэхэ болоо һаа— энээхэн зура[...] дээрэхи хүн тухай хэлэхэдэ. һай[...] хаха магтахыешье оролдоогүйб, харин сэдьхэлэйнгээ оёорто хадагалжа ябаһан бодолнуудаа хүбаалдахые хүсэбэб. Һамажаб Болхоевые хүдэлмэришэдэй дунда магтаха хүнүүд олон. Шарай дүрсынь орденто заводой Хүндэлэлэй самбар дээрэшье яларжа байдаг.

Ив. ОЧОРОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Һ. БОЛХОЕВ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ОЛООРОО ХАБААДАЛСАХЫН, ШАДАБАРЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Мүнөөдэр совет араднай физкультурнигуудай Бүхэсоюзна үдэр — эдир залуугай, шамбай солбон хүсэнэй, ухаан сэдьхэлэй, уян һайхан бэе махабадын шадабари харуулагша коммунис общество байгуулагшадай һайндэр.

Манай орондо физкультурнигуудай һайндэр 27 жэлэй саада тээ анха түрүүн тэмдэглэгдэһэн байха юм. Энэ хадаа оло миллион совет хүнүүдэй дунда физкультура, спортые хүгжөөн дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствымнай хандуулһан ехэ анхарал. Физкультура, спортые арад зоной ажабайдалда, илангаяа һуралсалай газарнуудта үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай партиин XXIII съездын Директивэнүүд дотор хэлэгдэһэн байна.

Республикадамнай табан зуу үлүүтэй физкультурна коллектив тоологдоно. Тэдэ коллективүүд залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын эдэбхитэй залууршад.

Республикымнай спортын организацинууд энэ хүдэлмэрине хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйладаг байха. Физкультура, спортдо хабаадагшадай тоо жэл ерэхэ тума улам олошорно. Мүнөө республика соомнай тэдэнэй тоо 118 мянгада хүрөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай эндэ 12 мянга гаран хүн, БГТО-гой, 15 мянган хүн ГТО-гой II шатын значок абагшад бэлэдхэгдэһэн байха. «СССР-эй турист» гэһэн значогто мянгаад спортсменүүд нормо тушааһан байгаа.

1959—1960 онуудта СССР-эй спортын мастернууд ганса нэгэн хүн байһан һаа, мүнөө тэдэнэй тоо 30 гаран болоһон байна.

Энэ үе соо нэгэдэхи разрядай 448, хоёрдохи разрядай 2748, гурбадахи разрядай 7000 спортсменүүд бэлэдхэгдэһэн байха юм. Тэдэнэй олонхинь эдиршүүл. Разрядтай спортсменүүдые бэлэдхэлгэдэ «Труд», «Спартак» бүлгэмүүд ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Спортсменүүдэй шадабариин ургалта хадаа нёдондо, мүнөө жэлдэ спортын олохон түхэлэй наадануудта республикын рекорднуудые туйлаһан амжалтанууд дээрэ харагдана.

Олохон спортсменүүднай боксоор, шатараар, сагаалса буудалгаар, конькигаар урилдалгаар болон бусад түхэлэй спортоор зонын, Россин, Центральна Советэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнүүдтэ хабаадалсахадаа, республикынгаа нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаална. Тиигэжэ Алас-Дурнынгаа зоно соо бэрхээр наадагшадай тоодо орооноби.

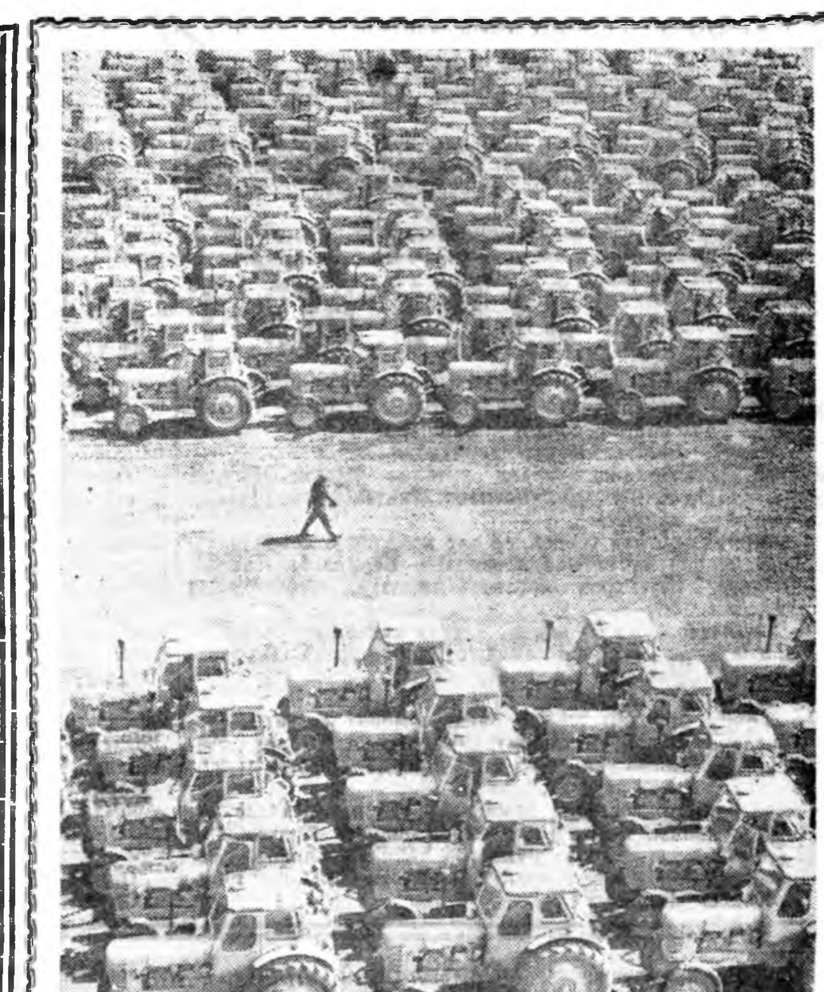
Республикымнай түрүү спортсменүүд СССР-эй РСФСР-эй суглуулагдамал командануудта оруулагдан наадана. Жэшээнь, конькишан Юрий Малыхин, боксёр Яков Цуй-ю-сен РСФСР-эй суглуулагдамал командануудай гэшүүд юм.

1966 ондо РСФСР-эй арадуудай үбэлэй III спартакиада үнгэргэлгэ спортын ехэхэн амжалта асараа. Санаар урилдалгын мүрысөөндэ физкультурна 416 коллектив хабаадалсаһан байна. Хоккей наадалгын талмай дээрэ 48 мянга үлүүтэй спортсменүүд гараа. Үбэлэй спартакиадын бүхы наадануудта «Локомотив» гэжэ һайн дуранай бүлгэм илаһан амжалтатай. Республикада болоһон спартакиадын үрэ дүнгөөр, манай спортсменүүд Алас-Дурнын территориальна спартакиадада хабаадалсахадаа амжалтатайгаар наадаһан байха. Тэрээндэ республикымнай спортсменүүд хизаар, область, республиканууддай юһэн хабаадагшадай дундаһаа санаар урилдалгаар, үбэлэй эрхэ байдалда бэрхэшээл дабалгаар, хоккей наадалга, конькигаар урилдалгаар ниитэ командна хоёрдохи һуури эзэлһэн юм. Тиигэжэ Хабаровска хизаарайхидай удаа ороо һэн. Хүдөөгэймнай санашад зоно соогоо нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Бүхэроссин спортивна бүлгэмэй Советэй шанда хүртэһэн байха. Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зунай гурбадахи спартакиада ба РСФСР-эй арадуудай зунай дүрбэдэхи спартакиада 12 янзын спортоор үргэлжэлжэ байха юм. Бокс, шатарһаа бэшээр энэ мүрысөөн гол түлэб үнгэргэгдөө.

Амжалта, илалтанууд тухайгаа хэлэһэн аад, дутуу дундануудаа дурдангүй үнгэржэ болоногүй. Физкультура, спортдо хүнүүд айл бүлөөрөө хабаадуулагдаагүй байһаар. Колхоз, совхозуудай гү, предприятинуудай физкультурын коллективүүдтэ энэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй гээд, ёһо тэдысэ тоологдоно.

Физкультурна коллективүүдтэ материально-техническэ бааза бэхижүүлгэ хангалтагүй. Илангаяа энэ талаар хүдөө нютагууд гээгдэлтэй. Спортивна залгүй, зунай үедэ спортивна хүдэлмэри эмхидхэхэ түхеэрэлгэгүй һургуулинууд бии байһаар. Энээнгүйгөөр физкультура, спортые арад зоной ажабайдалда нэбтэгүүлэгдэжэ яашье болохогүй.

Н. ИВАНОВ.

Хорин жэлэй урда тээ Белоруссиин ниислэл — Минскын нэгэ захадань тракторна заводой барилга эхилһэн юм. Дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада, «Беларусь» гэжэ нэрэтэй түрүүшын трактор гараа һэн. Мүнөө энэ томо заводой продукци Советскэ Союз дотор, мүн Европын, Азиин, Африкын, Латинн Америкын полинууд дээрэ алдаршанхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой бэлэн болгогдоһон продукциин талмай дээрэ.

АПН-эй фото.

МЭРГЭН БУУДАГША

ОЧЕРК

Би энэ хүнтэй «Союзпечатиин» киоскын дэргэдэ анха түрүүшынхеэ ...ондо уулзаа һэн хаб. Нюргаар набтаһан бэетэй, уринаар энеэбхилһэн, ...ед наһанай хүн. Үбсүүндэнь «СССР-эй спортын мастер» гэһэн ...эр борохон тэмдэг... Тиигээд лэ ...скын эзэн эхэнэртэ мүнгөө түлэмэ... хэлэн газетэнүүдые абажа, ...ий зохидоор эбхэжэ бариад, Ленин... үйлсөөр урагшаа шуран хүнөөр алхалан ябашоо һэн. Хэншье ...нь, ямар спортоор тиимэ дээдэ мэргэн зиндаа оложо абаһынь тиихэ...элэжэ шадангүй гээгдэшоо һэм.

Хоёрдохёо мяха-консервын комбинатһаа ерэжэ ябаһан автобус соо энэ ...ни хэбэртэй—баһал «Советский спорт» газетэ баринхай, уншажа ...ба. Үбсүүн дээрэнь үнөөхи тэмдэгынь харагданагүй. Тэрэмни буу шуу ...һан мэргэшүүлэй фото-зурагуу... хаража һуутараа пассажирнуу...үлэй дээгүүр шэртэнхэй, тон бо...ото болошоно.

— Хүлисэгты, та хэн гээшэ бэ...т?—танилсахын тэдысэ асуубаб.

— Балжиин Сэрэн-Доржо,—...мааар энеэбхилбэ.

— Спортын мастер бэлэй гүт?

— Тиимэ,—гэхэдэнь одоол зүб ...һанаа ойлгобоб.

— Ямар спортоор?

— Мэргэн буудалгаар.

Хөөрэлдөөмнай энэ автобус сооһоо ...жэ, дам саашаа үргэлжэлбэ...

...гын аймагай Тохой нютагай ...шүүлэй нэгэн. Бүхэн ГЭС-эй ...эрһэн горхоной эрьедэ бүхэли ...а үнгэргэдэг тухайдаа аргагүй ...аар хөөрэнэ.

...өөрөөшье хара багаһаа талын ...р амисхаалһан, наранай хон...рһан хүн иимэ тэбхэр, хүдэр ...тай. Абань урда хойто ууланууд... аба агнуурида гарадагшье һаа, ...жа ябаһан буугаа хүбүүндээ ...тэшье найдажа, гартачь үгөөгүй, ...ха нарин хүн байһан хаш. Тиигэ...е буудa хорхойтоёнь ажагла..., хайшан гээд шагааха, шабха...ые һалал ойлгуулжа үгэһэн ...на.

— Уданшьегүй Ринчинэй Лубсан...агай нугаһа агналсахаяа гарабаб. ...өө буугүй аад лэ. Тиигээд харша ...э хаагалжа һууһан хара хирээ ...хатаяа адли бууень эрибэб. Буу...рхибаб. Тэрэмни орбогод гээд ...а. «Энэ хаанаһаа буудажа һу... хүмши»,—гаад нүхэрэйнгөө гай...да: «Дэмы дахажа ябана гэжэ ...һанаарай. Үшөө нугаһануудые ...алсажа үгэхөб»,—гээд хүхюун ...ураа харюусаа һэн хаб. Ниггэ... анха түрүүшынгээ сагаалса туда... хүнби... һүүлээрнь бүри гори...һон болоһон хойноо буутай ха...хаа болёо һэмби,— гэбэ.

...мида мордолго... Хархие фашис ...атание намналган. Намар, шэрмэ хүйтөөр шэдэрһэн бороо. Шабар үһан.

Добтолгодо орохоёо байһан үе. Ахалагша лейтенант намайе дуудаба.

— Зай, нүхэр Балжиев, хэр байна гээшэбибди?—гэжэ тэрэмни абаһаар асууба.

— Эрхим һайн!

— Намайе дуула... Удангүй урагшаа дабшажа ороходо ёһотойбди. Мэргэн буушын постдо шамайе табихамнай.

Тиигээд добтолгын үедэ хамаг нервэ, хүсэ шадалаа зангидажа, дайшалхы даалгабаряа дүүргээ һэмби, тиихэдэ хори гаран фашистнуудые мухарюулаа һэмби. Анха түрүүн арба гаран наһатайдаа харша дээрэ хаагалжа һууһан хара хирээ унагааһанаа, армиин урда тээ буутай носолдоһоноо ехэл баяртайгаар дурсан һанаа бэлэйб,—гэбэ. Тиихэтэйнь адли үбсүүн дээрэнь толоржо байһан «Улаан Одоной» орден руу омогорхон хараадхинаб.—Зай, тэрэшье тэрэ даа. Үшөө нэгэ иимэ гайхалтай ушар тухай мартагшагүйб... Манай частьда Иван Трифонов—спортын чемпион ябаһан, одоол атаархамаар хүн байһан юм. Нэгэтэ айхабтар хүндэ тагнуулда тэрэмнай өөрөө дурлажа гараһан юм. Тиихэдээ дайсанай электрын ток ябуулһан шабын түмэрэй хоёр метр тухай үндэрые дабаха ёһотой байгаа. Өөрөө тэрэ сабхи, халаадаа тайлажа, эгээл мүрысөөнэй үедэ харайдагтаал адляар шабын түмэр дээгүүр харайжа гараһан, дайшалхы даалгабаряа дүүргэжэ бусаһан юм. Тиихэдэнь ямар ехэ баяр болоо һэн бэ. Хамаг шухала мэдээнүүд асарагдаа. Манай ээлжээтэ добтолго амжалтатайгаар үнгэрөө. Спортсмен байха гээшэ иимэл һайн ха юм, өөрөө мэргэжэхэ, иимэл уладые олоор бэлэдхэхэ шухала гэжэ тиихэдэ аргагүй бүхөөр ойлгоо, шиидээ һэмби,—гэбэ.

* * *

Сэрэн-Доржо сэрэгэй албанһаа бусажа ерээд, Улаан-Үдынгөө ЛВРЗ-дэ токарёор, Тимлюйдэ барилгашанаар шье хүдэлхэдөө спортоор мэргэжэхэ, энэ хэрэгтэ залуу нүхэдөө һургаха гэжэ шиидэһэнээ орхибогүй. Тиигээд лэ «һанаһанаа бэелүүлжэ, һарбайһанаа абажа» һалаба. Өөрөө мэргэжэбэ, нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. Республикын суглуулагдамал командада орожо, зональна һорёонуудта хэдэн дахин хабаадаба. 1958 ондо Россин Федерациин суглуулагдамал командада оролсожо, бүхы орон дотороойнгоо мэргэн буудагшадаар тэрэнэй мүрысэһэниие мартажа болохо аал? Тиихэдэ «Буудагша—мастер» гэһэн алтан тэмдэг абаа һэмнай. Баһа 1962 ондо Улаан Баатарта шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн. 1964 ондо СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Омогорхомоор лэ! Иимэ ялас гэмэ амжалта өөрөө зүн дагаан хүрэжэ ерээгүй. Анха командирайнь магтан дабтадаг «талын нюдэнэй хурса», ямарханшье түгшүүрилтэй үедэ һалганаагүй бата гар, хатуу нервэһээ гадна, Сэрэн-Доржын өөрынь айхабтар ехэ эрмэлзэл, ажалша бэрхэнь эндэ байлсана бшуу.

— Алишье спортоор, буудалгааршье өөрөө мэргэжэхэһээ гадна, хамаг шадабари дүршэлөө ургажа ябаа улаан бургааһан—һурагшадта, залуу үетэндэ дамжуулан үгэхэ тангаригтайбди. Энэнь хэзээдэшье, бэеын элүүртэшье аша туһатай байха юм, залуу хүн бүхэн али нэгэн спортоор мэргэжэһэй, разрядтай болодог һай гэжэ һанадаг, хүсэдэг хүнби,—гэбэ.

* * *

Улаан-Үдын буудалгын тир. Эндэ залуушуул олон. Хэдэн хүбүүд бага калибрай буунуудые шагаанхайнууд хэбтэнэ.

— Мүнөө ямар гоёб даа. Мэргэн буудалгадашье һураха гээ һаа, хамаг арга бии. Хүдөө нютагуудта ДОСААФ-ай эмхинүүд, кружогууд байгуулагданхай. Гансал эрмэлзэл оролдолго хэрэгтэй,—гээд Сэрэн-Доржо хөөрэнэ. Тиихэдэнь дайнай урда тээ өөрынь ямараар шунажа, «зүдэржэ» ябаһаниинь һанагдаадхина.

— Людмила, гаршни юундэ һалганана6, хараашни юундэ хүдэлнэб? Гимнастикаяа орхёо алтайш?—залуу хүндэ ахамад бууша хандана.

— Тиигээ. Яагаа бэрхээр мэдэнэ гээшэбта.

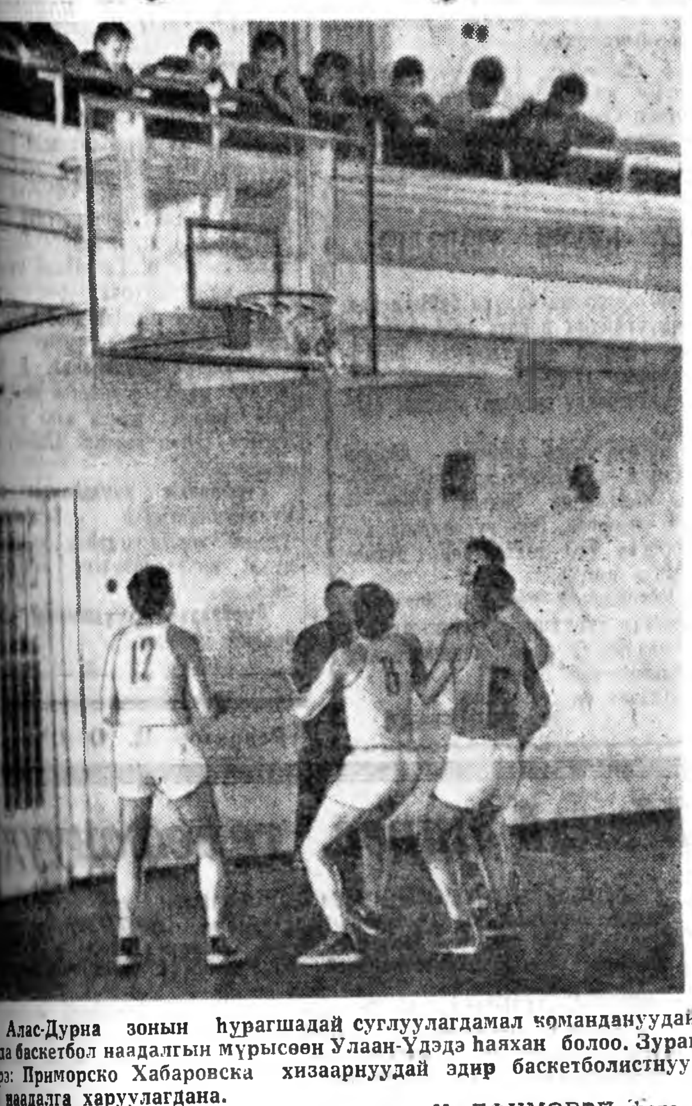
Сэрэн-Доржо энеэбхилэн зогсоно.

Буу һүрэшэнэ. һүүлээрнь бүри ехэ хөөрэлдөөн. Өөрөө хажуудань адли хэбтэлсэжэ, заабаришална. Туд туд хүн бүхэндэ иимэ захяа заабари...

һүүлдэ мэдэхэдэ, эндэ эхилэн буудагшадһаа гадна, республикын мэргэшүүл һургуули хэжэ байба. Ахалагша тренерынь—Балжиев.

Тиигээд тэдэнэр удангүй бүхы командаараа Шэтэ город мордожо, Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ хабаадалсажа, түрүү һуури эзэлбэ. 50 метрэй зайда хэбтээд, 60 дахин буудахадаа, өөрөө Сэрэн-Доржо Ванчикович 600 очко абаха аад, 577-е абажа, нэгэдэхи һуурида гараһан, тэрэ заабари абаһан Людмила Чойжинимаевна Генинова 600 очкоһоо 567 очко тудаһан байна. Эрхимүүд даа—багша, шабишье. 11 нүхэдынь бултадаа шан абажа ерээ һэн.

Р. ЦЫБИКОВ.

Алас-Дурна зонын һурагшадай суглуулагдамал командануудай ...баскетбол наадалгын мүрысөөн Улаан-Үдэдэ һаяхан болоо. Зураг дээрэ: Приморско Хабаровска хизаарнуудай эдир баскетболистнуудай наадалга харуулагдана.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

Югославиин правительство республика бүхэнөө хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Социалис Югославиин бүхы нютагууд шэнэ ажабайдалтай боложол байһаар. Зураг дээрэ: Косово болон Метохия гэжэ автономито хизаарай түбэй город Приштиндэхи талмай. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ наһа барагшадай дурасхаалда зорюулагдаһан хүшөө тэг дундань байна.

ТАНЮГ-ай—ТАСС-ай фото.

МАЛАЙЗИИН ЭКОНОМИЧЕСКА АСУУДАЛНУУД

Малайзиин Федераци хадаа дэлхэйн экономико болон политикада горитой үүргэ дүүргэдэг бэеэ даанхай залуу гүрэнүүдэй тоодо ородог юм. Энэ гүрэн таатай газар эзэлдэг, капиталис оронуудай дэлгүүридэ шухала хэрэгтэй түүхэй эд ехээр үгэдэг дээрэһээ ехэ үүргэтэй. Зүүн Урда Азиһаа, Алас-Дурнаһаа Дүтын зүүн зүг, Африка, Европо ородог далайн, агаарай шухала зам дээрэ Малайзи оршодог. Энэ гүрэнэй гол хуби болохо Малайя газаа далай руу зурыһан Малаккын хахад аралые, мүн дүтэ шадарай аралнуудые эзэлдэг. Федерациин нүгөө хоёр хуби болохо Саравак, Сабах Калимантан аралай хойто хубиие эзэлдэг юм.

Англиин интернационалистнууд национальна сүлөөрэлгын шанга тэмсэлдэ түригдэн Малайзиин арадуудые бэеэ даанхай байдалтай болгохо баатай болоо һэн. Тиибэшье колонизаторнууд политическэ элдэб мэхэ гохо гаргаһанай, сэхэ баалалта хэһэнэй ашаар экономическа нүлөөгөө тэрэ хэбээрынь үлөөжэ шадаа.

Англиин ээрхэн зонхилхо жэлнүүдтэ Федерациин экономиконь колониальна шэнжэ шанартай болоһон байна. Ажал хэжэ шадаха хүн зонойнь 50 гаран процентнь түүхэй эд ургуулан абаха, буйлуулха, газаашань гаргаха ажал эрхилнэ. Бодото дээрээ хүдөө ажахын, промышленностиин бүхы гол һалбаринуудынь гадаадын дэлгүүридэ шэглүүлэгдэнхэй байгаа. Малайя хүдөө ажахын шэглэлтэй гүрэн байбашье өөрынгөө эдеэ хоолой хэрэглэмжын оройдоол 50 процентые хангадаг байгаа, юундэб гэхэдэ эндэхи бүхы һайн газарынь каучук ургуулгада хэрэглэгдэдэг байһан юм.

Политическэ талаараа бэеэ даанхай байдалтай болоһон ушар национальна экономикоёо түргөөр, бүхы талаарнь хүгжөөхэ, харин капиталай түрилтэһөө сүлөөрхэ арга боломжо бии болгоо.

Түүхын хугасаа соо тогтонижоһон ажахыгаа шэнэлэн хубилгахын тула саг хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Малайзида иимэ хубилалта хэхэнь бэрхэтэй юм, яахадааб гэхэдэ Англиин монополинууд экономикын гол һууринуудыень ээрхэн зонхилно. Англиинхид Малайһаа газаашань гаргадаг түүхэй эдэй 70 процентые хинан шалгана, каучук ургуулдаг талмайн 56 процентнь англичануудай гарта байна. Туулга малтан абадаг, хайлуулдаг промышленностинь мүн лэ иимэрхүү байдалтай, «Лондон тин корпорейшн». «Дженерал тин инвестмент» гэдэг монополис хоёр томо нэгэдэлнүүд туулганай рудагай хахадһаа ехэнхииень үгэнэ.

Малайзи бэеэ даанхай байдалтай болоһонойнгоо ашаар экономикоёо хүгжөөхэ талаар таатай зохид арга боломжотой болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ промышленностиин, хүдөө ажахын бүхы һалбаринь хүгжөө. Национальна бүхы процентнь 1965 ондо 8,5 процентээр нэмээ, харин, 1964 ондо, 7,6 процентээр нэмэһэн байгаа. Ургамалнуудые шэнэлхэ тушаа олон жэлэй хараа түсэб бэелүүлэгдэһэнэй ашаар экономикын гол һалбари болохо каучук абалга хараа байса дээшэлээ. Малайзи дэлхэй дээрэ абтадаг каучугай 40 процентые һүүлэй жэлнүүдтэ гансаараа абана. Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы дэлхэй дээрэ 2230 мянган тонно каучук абтаа һаа, харин Малайзида 928 мянган тонно абтаа.

Малайзи туулга абажа, газаашань наймаалгаараа дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури бүхөөр эзэлһээр. Энэ гүрэн үнгэрэгшэ жэл 63,7 мянган тонно туулга дэлхэйн дэлгүүридэ гаргаа (бүхы капиталис гүрэнүүдтэ 152,5 мянган тонно туулган абтаһан юм). Модо болбосоруулгын, руда малталгын, мүн бусадшье промышленностиин һалбаринууд хараа байса хүгжөө. Малайзиин бэеэ даанхай байдалтай болоһоной һүүлээр болбосоруулгын промышленностишье хүгжэһэн байна. Газаашань наймаалха түүхэй эд буйлуулхын тула энэ орондо 1958 онһоо хойшо 110 предприяти баригдаа, металл хайлуулдаг, радиотехническэ, мүн бусадшье предприятинууд баригдажа байна.

Оронойнгоо экономикодо харин гүрэнэйхидэй ээрхэн зонхилжо байһандань дураа гутадаг национальна буржуазишье олошорно. Малайзиин парламентын һүүлшын сесси англиинхидай ээрхэн зонхилхо һэдэлгые ехээр буруушаагаа. Бэеэ хамгаалха асуудалаар Малайзи Сингапур хоёрой, Англи Сингапур хоёрой хоорондо договорой баталагдатар шэнэ табан жэлэйнгээ (1966—1970) түсэб бэелүүлхэдэнь Малайзида туһаламжа үзүүлхэгүйбди гэһэн Англиин правительствын арсалта Малайзиин хүн зоной дурые ехээр гутааһаа. Малайзи хадаа национальна аша туһаяа хамгаалха зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэһэн олохон депутадууд мэдүүлээ.

Ороной хүтэлбэрилэгшэдшье шэнэ үзэл бодолдо абтаа. Малайзи хадаа бүхы гүрэнүүдтэй хани барисаатайгаар ажаһууха ёһотой гэжэ хүтэлбэрилэгшэдынь мэдүүлнэ. Гүрэниие толгойлогшо Янг ди Пертуанг-амонг Исмаил Насируддин байгша оной июниин 14-дэ парламентда үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлһэн юм: «Минии толгойлдог гүрэн шадаал һаа олон гүрэнтэй хани барисаа байгуулжа, дипломатическа харилсаатай болохо байха».

Иимэ мэдүүлгэнүүдэй һүүлээр бусад оронуудтай Малайзиин харилсаагаа хубилгаха байһаниинь саашадаа элирхэ байха. Колонизаторнууд Малайзида саашадаа зоргоороо аашалхаяа болихо юм, яахадааб гэхэдэ харин ээрхэлгэһээ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэжэ байһан хүсэнүүд эндэ улам бүри бэхижэжэ байна.

Ю. ГАВРИЛОВ.
(ТАСС).

ХИЛЫН САДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Протоколдо гар табигдаа

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, августын 10. (ТАСС). Коммерческэ урьһаламжын гуримаар 100 миллион доллар хүрэтэр мүнгэ зөөриин машина болон түхеэрэлгэнүүдые 1966—1969 онуудта Бразилида Советскэ Союзай үгэхэ тухай протоколдо үсэгэлдэр эндэ гар табигдаа. СССР-эй правительствын даалгабаряар—Советскэ Союзай Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, Бразилиин Холбоото Штадуудай правительствын даалгабаряар—Түсэблэлгын болон экономическа координациин министр Роберт де Оливейра Кампос протоколдо гар табяа.

Гар табилгын һүүлээр министрнүүд үгэ хэлэжэ, хоёр ороной хоорондо али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ баталагдаһан протокол туһалха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Удаань пресс-конференци боложо, нютагай болон харинн хэблэлэй түлөөлэгшэдэй олон тоото асуудалнуудта Н. С. Патоличев харюусаа.,

Советскэ „ТУ-114“ гэжэ самолёт Токио ерэбэ

ТОКИО, августын 11. (ТАСС). Советскэ «ТУ-114» гэжэ турбореактивна самолёт арбан час таби минутын турша соо Москваһаа Токио хүрэтэр ниидэжэ, Токиогой сагаар үдэ багта Японой ниислэлэй Ханэда гэжэ аэродром дээрэ амжалтатайгаар буугаа.

Ханэда аэродром дээрэ советскэ самолёдые угтахын тулада «Джапан эйр лайнс» гэжэ авиакомпаниин олон тоото түлөөлэгшэд, ажал хүдэлмэриһөө сүлөө байһан лётчигууд, авиационно технигүүд, аэропортын бусад хүдэлмэрилэгшэд суглараа. Тэдэнэр совет түлөөлэгшэдые амжалтатайгаар ниидэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалаа.

«ТУ-114» августын 18-да һөөргөө бусахаяа ниидэхэ.

„Лунар орбитер“ гэжэ замбуулинай станци табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, августын 11. (ТАСС). «Лунар орбитер» гэжэ замбуулинай станциие холбоото штадууд үсэгэлдэр Кеннедиин нэрэмжэтэ хушуун дээрэһээ Москвагай сагаар 22 час 26 минутада «Атлас-Аджена» гэжэ ракетые хэрэглэн, һара тээшэ шэглүүлэн табиба.

Ниидэлгын программын ёһоор замбуулинай станци һарые тойрон дабшаха замда гаража ниидэхэдээ, һарын нюруугай фото-зурагуудые буулгажа абаха ёһотой юм.

Замбуулинай станциин шэгнүүриинь 386 килограмм болоно.

Правительствын политика һайшаагдаба

ДЕЛИ, августын 11. (ТАСС). Индиин парламентын дээдэ палата—штадуудай совет хоёр үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсэлгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр ороной гадаадын политикые һайшаагаа.

Индира Гандиин правительствын бэелүүлдэг энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, бүлэглэлгэнүүдтэ хабаадалсахагүй политикые үгэ хэлэһэн олонхи депутадууд һайшаагаа.

Инди Пакистан хоёрой хоорондохи харилсаа гуримшуулха үндэһэ һуури болохо «Ташкентын Декларациин хараа бодолые баримталха» шухала гэжэ зүбшэлгын түгэсхэл дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх заагаа.

1.320 самолёт буудуулан унгаагдаба

ХАНОЙ, августын 11. (ТАСС). Нэмэлтэ мэдээнүүдэй ёһоор Куангбинь болон Нгеан провинцинуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд августын 7-до үшөө гурбан американ самолёт буудажа унагааһан байгаа гээд ВИА агентство дамжуулна.

Тиимэ болохолоороо, бүхы дээрээ буудуулан унагаагдаһан американ самолёдуудай тоо 1.320 болоо.

Индонези Малайзи хоёрой хоорондохи хэлсээндэ гар табигдаба

ЛОНДОН, августын 11. (ТАСС). Индонези Малайзи хоёр мүнөөдэр хэлсээндэ гар табижа, хоёр ороной хоорондо гурба үлүүтэй жэлэй турша соо гарадаг үсэрэлдөөе хуулитаар болюулба гээд Рейтер агентствын корреспондент Джакартаһаа мэдээсэнэ.

Индонезиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Адам Малик, Малайзиин премьер-министрэй орлогшо Абдель Разак гэгшэдэй гар табиһан хэлсээн дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

1. Бэеэ дааһан бүгэдэ ниитын демократическа һунгалта үнгэргэжэ, Малайзиин федераци дотор ээлдэг байдалаа түргэнөөр лаблан гэршэлхэ арга боломжо Саравагай болон Сабахай арадуудта олохые Малайзиин правительство зүбшөөгөө.

2. Дипломатическа харилсаа дары һэргээгдэжэ, дипломатическа түлөөлэлгын зурганууд шадаал һаа түргэнөөр байгуулагдаха болоо.

3. Сэрэгэй ябуулгануудые болюулха гэжэ хоёр правительство зүбшөөһэн байна.

Интервентнүүдые бэлэдхэнэ

ПАРИЖ, августын 10. (ТАСС). Латиин Америкын оронуудта олониитын ябуулгануудтай тэмсэл хэхын тулада, мүн Кубада добтолон орохын тулада тусхай отрядуудые бэлэдхэдэг лагерьнууд Панамада бии юм. Панамын «Критика» гэжэ газетын статьяе үндэһэ болгон Франс Пресс агентствын корреспондент иигэжэ мэдээсэнэ. Иимэ лагерьнуудай нэгэниинь Панамын ниислэлһээ баруун-урагшаа 240 километртэ оршодог. Тэрэнэй нагыень венесуэлец Альберто Соларес Ларрасабаль командална.

Нүгөөдэ лагериинь ниислэлһээ урагшаа 250 тухай километртэ оршодог. Тэндэ 18-һаа 22 хүрэтэр наһатай эдир залуу хүбүүд һургагдана. Тэдэнэй Кубын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үмдэдэг хубсаһаар хубсалуулагдаһандань анхарал хандуулхаар гээд мэдээсэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Сүлөөтэ Кубада зэбсэгтэ интервенци хэхын тулада эдэнэр бэлэдхэгдэнэ гэжэ ойлгожо ядахаар бэшэ.

ЗАЛУУ ЭХЭ, ГАНСА БАСАГАН... ЗАЙГУУЛТАҺАН ЭСЭГЭ

АМАРАЛТЫН ҮДЭРЭЙ эртын сэлмэг үглөө. Сэнхир огторгойдо нэгэшье үүлэн үгы. «Сэлмэг үдэр болохонь ха»,—гэжэ залуу эхэнэр бодохотойгоо сасуу заахан Балма басагаяа һэреэжэ эхилнэ. Балма нюдөө харамсаараа эжыдээ аһашана:

— Мама, мама, аа, мам, мүнөөдэр хүдөө гараха гүбди? Амаралтын үдэр зулгы ногоон дээрэ ошожо амархабди гээ һэмнайш? Ошохобди, аа?—басаганай урал шомбойходошобо.

— Мэдэнэгүйб, Балмахан, сүлөө гараха гү даа?—гэжэ эжынь шэбшэлгэтэ болоно. Теэд Балма һалахаар бэшэ: — Баабайнгаа командировкоһоо ерэхэдэ намайе хаанашье абаашанагүй гэжэ хэлэхэб. Юушье харуулнагүй гэжэ зарга барихаб. Эжынь нюдөөрөө уһа гүйлгэн, сонходоо байшана.

— Боли, Балма. Хүдөө гарахабди.

Балма уухилхадажа һуугаад гуталаа үмдэнэ. Нюураа угаана. Хамар дороо дуу гүнгинэнэ. Тиигэжэ байтараа дахин эжыдээ хандана:

— Баруун гэртэхи төөдэйнэр өөр хоорондоо хөөрэлдэхэдөө намайе ехэ хайрланабди гэлдэнэ. Баарһахан, гансаараа үлэшэбэ. Юугээрээ басагаа тэжээхэ, хубсалуулха юм гэлсэнэ.

— Хэрэггүй юумэ бү шаша. Заахан хүн ехэшүүлэй хөөрөө шагнахагүй юм. Ошо сайла, сайшни хүрэхэ. Түргэн!

Харин басаганиинь һалахаар бэшэ:

— Бидэнэр үгытэй аалди?

— Юундэ бидэнэр үгытэй байха юмбди? Баямди,—гэжэ хэлэһэнээ мэдэнгүй хэлэжэрхинэ. Балма догшон: «Аа, бидэ баямди! Тиимэ гээ, мама бидэ баямди!»—гэжэ һүхиршэбэ.

«Бидэ баямди! Эжымни намайгаа таксигаар хатаалха, бидэнэр мүнөөдэр Сэлэнгын олтирог ошожо амархабди» гэжэ байгаад Балма газаа нүхэдтөө һайрхажа оробо. Газаа ехэшүүл байбашье, хэнииньшье заахан басаганай нигэжэ хэлэхэдэ хорибогүй.

Балмын эжы сүүмхэ баринхай гаража ерэбэ.

— Эжы, ябахамнай гү?

— Ябахабди, басагахамни.

Ушар болоходоо үйлсэдэ такси ябажа ябаба.

— Эжы! Такси ябанал! Байлгыш, такси!

Бодолгото боложо ябаһан эжынь өөрөөшье мэдэнгүй такси байлгажархиба. Машинын зогсохотой сасуу Балмын үетэн тэрэниие тойрошобо. Балма үетэнөө машинада һуухыень урина. Таба-зургаан үхибүүд такси руу оробо. Шофер Балмын эжы тээшэ хилам хараад:

— Олошорбол даа, болохогүйл,—гэжэ тархяа һэжэрнэ. Залуу эхэнэр жолоодогшые гүйхаһаа нааша үгэдөө оруулна.

Үхибүүд гэртээ ехэл хүхюутэйгээр бусабад. Зуураа ябахадаа Балма бэшэндээ «Минии эжы баян. Салин ехые абадаг. Удаадахи амаралтын үдэр Сэлэнгэ мүрэн соогуур катераар аяншалхабди» гэжэ байжа һайрхана. Эжынь басагаа хориногүй. Хорихоһоо байха «хэлэг, хэлэг, дуратай юумэеэ хэлэг. Дутаһан ядаһанаа хүршэнэртөө юрэдөө мэдүүлхэгүйб» гэжэ дотороо сэдьхэнэ. «Бористай һууһанһаа үлүүгээр һууха6...» Бодолдоо ээлэгдэжэ ябатарнь баһа Балмын абяан дуулдаба: «Эжы, телевизор худалдажа абаха гүбди?» Абахабди гэжэ найдуулна.

«Хэдышье зөбоо ха даа Борисһаа туһаламжа эрихэгүйб. Эсэгэ тухайнь басагандаа юушье хэлэхэгүйб. Басаганайнгаа унаган сэдьхэлые хүлгүүлээд ялалай. Юугээршье дутаангүй ехэ болгожо, хүл дээрэнь табихаб...

Борис В. яһала бараг хүдэлмэришэн юм һэн. Гэртээ яарамхай, басагандаа гэжэ ходо бэлэг абажа ерэдэг байгаа. Харин Борис юундэ бүлэеэ хаяжархёоб? Юундэ гэртээ ерэхэеэ болёоб?

Тиихэдэ баһа амаралтын үдэр һэн. Үдэшэлэн Борис «халуунтайхан» бусаһан. Һамгантайгаа түрүүшынхиеэ арсалдаба. Хэниинь үлүү юумэ хэлэһэн юм, бү мэдэе. Харин һүүлэй һүүлдэ «Ши бага мүнгэ олонош, минии хүзүүн дээрэ һуунаш» гэжэ үгэ алдаһан байгаа. Иигэжэ гал дээрэ тоһон дуһаа бшуу.

Үглөөдэрынь эртээр, Балмаханайнгаа үшөө сэлмэг зүүдэндээ умбажа байха сагта, Борис В. гэртэһээ гаража ошоо бэлэй. Хэдэн хокогой һүүлээр «бидэ хоёрой хоорондохи харилсаан һалаа, басагандаа туһалжа байхам бата...» гэжэ Борис В. һамгандаа бэшээ юм. Бэшэг абаагүй байхадаа үбгэнөө ябашоо гэжэ үнэншөөгүй Дулма В. мүнөө одоо үнэншэбэ.

Борис В. тэрэ үдэр хэдэн тиимэшэг хүнүүдээр эблэржэ, хахадхан шэлые хармаанлаад, столово болон буузын шанагдадаг гэрнүүдээр зайжа ябаа. Ама халашаһан залуу эрэ стол бүгтэржэ һуухадаа «минии тнай һамган яяр амитан даа, мүнгэшье олохогүй, олоһон зөөриешни зөөришье болгохогүй» гэжэ байжа уйгарлана. Һогтуу нүхэдынь ама тодон абажа:

— Зүбөө зүб, һалаал ха даа һалааш. Эрэ хүн нэгэ үгэ хүүртэй байдаг. Хэлээ ха даа һалаа, шиидээ. Манда эхэнэрнүүд олдохаа,—гэлдэжэ байгаад дүмэглэнэд.

Энэ «түүхые» саашань үргэлжэлүүлээд ялалай. Харин мэнэ һаяхан Бористай үйлсэдэ уулзашабаб. Урдань хүхюутэй бардамхан ябаһан хүбүүн зүһэ шарайгаа хубилшанхай, костюмыньшье тиимэшэг юумэ ябана.

Намһаа пивын мүнгэ эрихэдэнь (хүнэй нюур галһаа халуун ха юм даа) нэгэ хэдые үгөө һэм. Тиигэжэ өөрөөшье алдуу хэжэрхёо бшууб.

Гэр бүлэ гээшэмнай ганса эхэнэр бүһэтэй хоёрой өөрын хэрэг бэшэ даа. Эгээл мүнөө Дулма Борис хоёрто нүхэдэйнь, хүршэнэрэйнь һайн зүбшэл, туһаламжа хэрэгтэй. Тэдэнэй саашанхи хуби заяанһаа Балмын хуби заяан дулдыдаха болоно. Хүнүүд, һарбайгыт гараа Дулмада! Борисай хажуугаар һанаа амараар бү гарыт!

С. АНГАБАЕВ,
уран зохёолшо.

ДАЙШАЛХЫ ПОЭЗИИН МҮРНҮҮ[Д]

Вьетнам арад түрэл оронοо ногооч үнгэтэ дайда гэжэ нэрлэдэг. Гэдэнэй энэ оронииe мүнөө шунахай дайсад бомбодожо байна. Вьетнам арад эрэлхэгээр тэмсэжэ, уригдаагүй «айлшадые» түрэл нютагһаа намнажа эхилэнхэй. Президент Хо Ши Минэй уряалаар үй түмэн залуушуул сэрэгэй хубсаһа үмдэжэ, дайнда бодоо. Мү[нөө] Вьетнамай арадай сүлөө[тэ] фронт эдэ үдэрнүүдтэ баа[тар]гаар дайлалдана.

Мүнөө Вьетнамай шү[лэг]... арад түмэнтэйгөө суглаа, гуурһаараа эзэрхэг түримх[эй]лые сохилсоно.

Кам Дай, ДРВ-гэй поэт

НОГООН УНГЭ ТУХАЙ

Ногоон үнгэтэй
орон дэлхэйдэ оршоно.
Ногоон нажарынь
намжааран, дулааран байдаг.
Ногообтор ногоон,
ургы сэсэгүүд дохино,
Ногооржо —
хайшаашье харахада —
дайдань һайхан.
Ногоон үнгөөр
хушагдаатайл тала гүбээнь.
Ногооной үнэрһөө
һоггонхойл хүн зониинь.
Огторгой тэнгэриньшье
болон уһан мүрэниинь
Омоглон ногоон
үнгэтэй болошонхой гэхээр.
Хүүгэдэйнь харасада
ногоон үнгэ хоронхой.
Хөөрхы, алим жэмэсыньшье
ногооржо болонтодог.
Сэсэрлиг саадай
набша намаанууд ногоорон,
Сарюухан орхидейнүүд
урдаһааш найган дохилзодог.

Ногоон үнгэтэй
түрэл оронойнгоо захир...
Ногоон хубсаһаа
эрэлхэг хүбүүдынь үмд...
Эзэрхэг түримхэй
дайсадые эндэһээ нами...
Эрхэ бэшэ вьетнамецуудай
зүрхэндэ зориг һэринхэй.
Окопуудай дээрэ
ногоон набшанууд таби...
Огсом мүрэнүүдые
ногоон хүүргэнүүд бүһэ...
Омогтой хүбүүд,
басагад отрядтаа
жагсаалт...
Орон гүрэнөө
хамгаалхаар бэлэн бод...
Ногоон джунгли
ааяна хара утаагаар,
Найда эрэлхэг баатарнуудта
ногоон Вьетнам!
Мандаха болтогой
ногоон үнгэ хамгаалаа...
Мандаг сүлөөтэ
арадай хуби заяан!

Тхань Хай, Урда Вьетнамай поэт

ХҮН ЗОН[ЬНЬ]

Ургы сэсэгтэл тэдэниие
адлишаагааб,
Уянхан, хүхюу аяг зантайл.
Зүүдэлээшэ орондоо айлшаар
буугааб,
Зүндөө хөөрэлдэнэб
хүн зонтойнь.
Улаан талмайһаа
машинанууд урилдаад,

Урагша хойшоо
урдан һубарилдаа.
Зүрхэнһөө гараһан,
ороһон шуһандал
Зүүлэнэ, баруулна
урдаһан уһандал.

Вл. ПЕТОН[ОВ]
оршуул[б]а

ХАРААЛ ШЭНГЭҺЭН ХҮН

Баярта Баярович Баяров Улаан-Үдын нэгэ зургаанай газарта хүдэлдэг юрын лэ хүн юм. Тэрэ тиимэшье үндэр наһатай бэшэ, пенсидэ гараха үшөө үды. Даалгагдаһан ажалдаа яһала һайн хүдэлдэг, тиимэһээ суг ажалладаг нүхэдтөө хүндэтэй. Гэр бүлэдөөшье һайн һуудаг. Архи ууже, ниитын газараар хэрэггүйгөөр ябаашьегүй, хүниие элдэб муухайгаар хараагаашьегүй. Хүнэй баяртай хүхюу ябахада тэрэ баярладаг, тэдэнэй хии мори үргэхэ гэжэ хүхеэдэг зантай. Иимэ бараг хүн ябаһан аад лэ тэрэ:

— Хүнүүд бэе бэеэ хүндэлхэеэ болёол байна даа. Али сагнай иимэ болошоо гээшэ гү? Ойлгохоо болёод ябанаб,—гэжэ мэдүүлдэг болоо.

— Юун гэнэ гээшэбта? Мүнөө байдалнай улам һайжарна, хүн зомнай культурнашье...

— Культурнаш гэжэ даа!—гээд тэрэ урмагүйшэгөөр таһа дүүрэхэ. Тиигээд бүришье урмагүйхэнөөр хөөрэхэ, би ажалдаа ошохо дурагүй болошооб. Ажалаа дүүргэхэдээ гэртээ ошохо дурам үгы...

— Гэртнай тиимэ һаа холо байдаг юм гү?

— Үгы даа. Ябагалаа һаа, аягатай сайн хүрөөгүйдэ гэртээ байдагби.

— Теэд юун болоод...

— Болоһоншье юумэн үгыл даа. Хараһан хүндөө хараалгахамни тэсэхээр бэшэ болоо.

— Теэд дуулабарида хүнүүд таниие магтадаг лэ.

— Бэшээ! Юрын лэ, эгээлэй хүнүүд хараана. «Хара нохой» гэжэ байгаад шииhaг шииhaг эхэнэрнүүд намайе иишэ тиишэмни үрзэгэшүүлдэг. «Һохор! Нюдэнш тэһэрэг» гүүлэн үдьхэлүүлжэш үзөөб. «Хара ороолон, хайшаа жүдхөөбши!» гэжэ хараһан лэ хүнүүд намайе угзардаг. Наада захань «Хүлөө хухарһайш!» гэжэ хүнүүд хараадаг байнал! Үшөөшье ондоогоор, бүри аманда орошогүй үгэнүүдые оло дахин дууладагби...

— Юун гэнэ гээшэбта даа?

— Нээрээ, нээрээ! Иимэ хараалнуудые үдэр бүри шэхэндээ зүүжэ ябахада ямар гэжэ һананат... Тэсэхээр бэшэ даа. Үбшэн болошохоор. Яахашье хүн гээшэбиб...

Баярта Баяровичые ухаагаар тиимэшэг болошоһон хүн ха гэжэ һанажа болохот. Теэд энэ хүмнай һонор, сэсэн зандаа. Орёохон, одоол хэнэйшье тархяа эрьешэхээр тоонуудые бухгалтеридээ тааруулжа һуудаг бшуу. Баярта Баярович үнэнөөл хэлэнэ гэжэ этигэе. Хэн юрэдөө үдэр бүри хараһан хүндөө элдэбээр дарлуулжа, хүнэй гэшхэгдэһэн болоҗо ябаха дуратай байхаб.

— Үнинэй иимэ байдалда оронхой гээшэ гүт?

— Юрэдөөл, сэхыень хэлэхэдэ, саг үргэлжэ шахуу... Культурна, эрдэмтэй зон олошоржо байна гэжэ һанадаг байгааб. Теэд...—гээд тэрэ ехэл хара буунгяар тархяа һэжэрнэ.

— Хаана ямар газарта иимээр хараалганабта?

— Автобус соо... Автобус лэ гэмтэй. Ерэхэ сагтаа ерэхэгүй, үгы һаа гэнтэ гэнтэ хоёр гурбаараа урилдааха... Гайхалтай эмхигүйгөөр ябадаг даа. Энэньшье энэ. Гансал энэ хараал үдэр бүри шагнахадамни хүндэ байна.

— Нээрээшье зүйтэй юумэ хэлэнэ хат.

— Энээхэн шэнэ Указай ёһоор, ниитын газарта бэлиг шэбшэг хэлэһэн, хүниие доромжолһон хүнүүд зэмэ абаха юм гэнэ. Һарын болзороор сүүдлүүлхэшье юм ха. Тиихэдэнь лэ автобусуудай зоноор үсөөн ябадаг болохо юм гээбы даа. Түрисэлдэхэеэл болёо һаа бэе бэеэ элдэб муухайгаар хараалсахаяашье болихо һэн гэжэ һананаб.

Иимэл байна даа. Баярта Баяровичые манай Улаан-Үдэ городой автотранспортын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдүүлхэл байгаа. Энэ хүнэй үдэр бүри хараһан хүнүүдтэ хараалгажа, нюдаруулжа, уруу дуруу, ажалшье хэхэ урмагүй ябадаг болоһондонь зэмэтэйбди гэжэ һанаха һэн ха гү? Али Баярта Баяровичай хэлэдэгээр шэнэ Указда дайралдажа, автобусоор ябадаг зомнай үсөөржэш болохо гээд һэмээхэн хүлеэнэ ха гү?

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

Буряад үнэн

Үхибүүдэй зунай амаралта

ҮБҺЭН ДЭЭРЭ

— Сэсэгмаа, үдэшэндөө гү, али һүниндөө бороо заатагүй орохо байха,—гээд Витя дүү басаган тээшээ харан зогсобо.

— Бороогой орохо, үгые ши хаанаһаа мэдэхэ юмши?—гэжэ Сэсэгмаа гайхана.

— Сэсэгмаа, тэрүү тэрэ харал даа,—гээд Витя Бэһэтэ хадын саанаһаа марян, һөмөөхэн бултайжа ябаһан туулган хара үүлэн тээшэ гараараа зааба.—Хараба гүш даа? Энэл хара үүлэнһээшни хамаг юумэн эхилхэ бшуу даа.

— Үгы даа, Витя, ши зорюута нигэжэ хэлэнэ бэшэ аалши? Энээхэн хара үүлэнтэй адлишуу үүлэд үсэгэлдэр, уржадаршье байгаа. Теэд бороо ороогүй һэн. Харин мүнөөдэр тэрэ шинии заахан үүлэнһээ бэшэ ондоо нэгэшье үүлэн огторгойдо харагданагүйл. Харал даа, Витя! Ямар сэлмэг гэгээн огторгой бэ! һ-һэн! Шог зугаада дуратайл хүн гээшэш, Витя,—гээд Сэсэгмаа Витя ахынгаа сэхэ урдаһаа харан энеэбэ.

— Огторгойн сэлмэгыньшье сэлмэг юм аабза,—гэжэ Витя өөрынхеэрээл болобо. — Сэсэгмаа, үгы ши, мэдэнэгүй аалши, тойроод ямар жэгтэй бүтэмэ халуун гээшэб?! Анхарал даа, тэрэ, хараасгайнууд уһанай нюруу далдараа дайран ниидэнэл. Иигэжэ хараасгайнууд ниидэхэдээ заатагүй хиибараа зүгнэдэг юм.

— Витя, ши эдэ бүгэдые хаанаһаа мэдэхэбши? — гэжэ Сэсэгмаа һонирхобо.

—Шинии мэдэхэ, асууха юумэн гансал «хаанаһаа, хаанаһаа?»—гэжэ Витя саг зуура дүү басагандаа дурагүйдөөд абаба.

— Нёдондо жэлдэ,—гээд Витя уданшьегүй Сэсэгмаадаа хандан хэлэбэ. — Намтай сугтаа һурадаг Очир Садаевай аба Дэмбэрэл абгайн хүтэлбэрилдэг энэ Хойто-Эреэнэй звенодо, үбһэ хуряалгада хоёр һара тооной ябалсаа бэлэйб. Тиихэдээл эдэ бүгэдые Дэмбэрэл абгайһаа ойлгожо абаа һэм.

Сэхир гол Витя Сэсэгмаа хоёрой юун тухай хөөрэлдэһэниие мэдэхэ гэжэ оггошье оролдонгүй тэрэл хуушан хэбээрээ шааян шууяһаар урдажа байба.

—Сэсэгмаа, уһаяа абаад, отогоо түргэн ошоё даа. Бидэ хоёр хөөрэлдэжэ, нилээд удаан эндэ байшаба хэбэртэйбди. Үбһэшэднай маанадаа хүлеэжэ ядан байгаа ёһотой. Үдын эдеэнэй һүүлээр барандаа заатагүй сомолго хэе гэжэ Дэмбэрэл абгай дурадхаха байха,—гэжэ Витя дүү басагандаа ехэл томоотойгоор хэлэбэ.

Уданшьегүй тугаар һая сэлмэг байһан тэнгэри лүнхэгэр хара болошобо. Аадарайнгаа уһа даажа ядаһан үүлэд гүзээгээрээ Бэһэгын шобхо орой дайран һанжана. Хаанаһаашьеб холоһоо, тэнгэриһээ бэшэ, харин газарай гүн оёорһоо аймшагтай шанга абян лажаганан дуулдажа, гэшхэжэ байһан хүрьһэмнай залд гэн доһолон шэшэрээд абахадал гэнэ.

— Хэды бухал шэрээд байнаш?—гэжэ дүү баса[ганһаа] Витя һураба.

— Сэсэгмаа бидэ хоёр хүнэй жараад бухал шэрээбди. Тиимэ бэзэ, Сэсэгмаа?—гээд нэгэ шантагархан хамартай басаган Сэсэгмааһаа урид хэлэнэ.

— Витя, өөрөө хэды бухал шэрэнхэйбши?—гэжэ дүү басаганиинь асууба.

— Та хоёрһоо арба гаран бухал үлүү шэрэнхэйб. Үшөөшье олон бухал шэрэхэ байгааб. Теэд мүнөөдэр зээрдэмни эсэнги байна,—гэбэ Витя.

Огторгой бүри пэтэн хара болошобо. Үүлэд тэнгэридэ байрадаа багтажа ядаһан һарлаг бухануудай мэтэ мүргэлдэн хөөрсэгэнэлдэнэд.

Хойто-Эреэнэй үргэн тала дээгүүр аржылдан һууһан олон бухалнууд үсөөрэ үсөөрһөөр дүүһажа эхилбэ. Сомоонууд хойно хойноһоо үрдилдэн бодонод. Бухалша үхибүүдэй моридой табагайһаа газарай нюрган залинта мүндэртэ сохюулшаһандал доһолно.

Сомоошод Дэмбэрэл абгай түрүүтэй бухалша үхибүүдтэй анамана хүдэлнэд. Ерэһэн лэ бухал һэрд байса асалагдан хаягдана.

Дэмбэрэл абгай асалхадаа тон ехэ онол аргатай. Асарһан бухал бүхэниие оло дахин асалангүй, харин нэгэ-хоёр дахин асалжа, сомоо дээгүүр тараангүй. бухалайнгаа байһан газараар саб гэмэ хүнгэнөөр хаяжархина.

«Үрдихэгүйш, хүн!» гэһэндэл огторгой бүри һүрөөтэйгөөр лажаганан дуугарба. Бэһэтын шобхо оройе гүзээгээрээ дайран, һанжаһан туулган хара үүлэн доогуураа хахаршаба хэбэртэй. Бэһэтын жалгаһаа сайраһаар аадар наашалба. Үлэ мэдэг һэбшээн бии болоод, Хойто-Эреэнэй горхоной эрьедэхи шугы руу ороод, үгы болошобо.

Аадарай һүүлээр шанга һалхин боложо магад,—гээд Витя дүү басагандаа хандан хэлэбэ.

— Витя, бидэшни аадарһаа урда бухалнуудаа һүрилжэ үрдихэмнай. Ёһоор бэзэ?!—гэжэ тугаарай шантагархан хамартай басаган Витя Сэсэгмаа хоёрые хүсэжэ ерээд хэлэбэ. Тиигээд гурбуулаа моридоо ташуурдан, һүүлшын бухалнууд тээшэ оодоргон ошобод.

«Үгы даа, үгы! Үрдихэгүйш, хүн!» гэһэндэл огторгой баһа дахинаа лажаганаба. Газар тэнгэриин дуунһаа намхалзан шэшэрээд абана.

«Үрдихэбди. заатагүй үрдихэбди!»—гэжэ Дэмбэрэл абгай нүхэдэйнгөө урма зориг үргэнэ.

Аадарай дуһалһаа бэшэ, харин бухалша моридой табгайһаа газар хүнхинэнэ.

Асын һалаанууд сахилгаан шэнгеэр ялалзанад.

«Үрдибэбди, үрдибэбди!» гэһэн омог дорюун үгэнүүдые үхибүүд шадал мэдүүлжэ шанга хоолойгоор хашхарһаар, отог тээшээ моридойнгоо шадал хаба соо баяртай хүхюутэйгээр оодоргобод.

Аадар удаан болонгүй тогтобо. Зүгөөр газарай нюрган үшөөл халуун зандаа, газар агаар дайдаһаа үшөө уһа хүлеэжэ байба. Дэмбэрэл абгайһаа һайнаар мэдэхэ тиимэ дүй дүршэл ехэтэй хүн «Коммунизм» колхоздо үгы бшуу,—гэжэ Витя һанадаг...

Витя аймшагтай ехэ шуяанһаа һэришэбэ. Витя һэреэд, түрүүшээр юушье ойлгобогүй. Үшөө нойрмог нюдөөрөө харахадань, Дэмбэрэл абгай үни хада бодожо түүдэг носоожо, сайгаа шананхай, «Бодогты, бодогты!» гэжэ байжа хашхаржа байба. Отогойнгоо урда һууһан нариихан сагаан хуһанай газарта хүрэтэр нахилзан нугаржа байхые Витя обёорһоор, юунэй болоҗо байһые ойлгоодхибо.

— Сэсэгмаа, үтэр түргэн бодо, һалхин, аймшагтай шанга һалхин буубал! Сомоонуудаймнай орой сүм хуулажа хаяа ёһотой, бодогты, бодогты!—гэжэ Витя дүү баса[гандаа] үетэн нүхэдөө һэреэбэ.

Хойто-Эреэнэй тала дээгүүр... ридой табжаганалдаан, мото[рой] хүнхинөөн, хүнүүдэй хашх[аралд]аан баһа дахинаа соностобо.

— Сэсэгмаа, минии хэлээшэ[м] һа дахинаа зүб байшаба гү?—[гэжэ] Витя дүү басагандаа моридой с[уу]рсон дунда хэлэжэ үрдибэ.

— Зүб даа, зүб!—гэжэ Сэсэг[маа]гай орондо үнөөхи шантагарха[н ха]мартай басаган үрдижэ харюу[сана].

— Хурын орохоһоо урда со[моо]нуудаа заһажа үрдиһэйбди,—[гэжэ] Сэсэгмаа һанаата болобо.

Уданшьегүй үсэгэлдэрэй... адли түргэн аад, тон ехэ шуу[яатай] аадар эхилшэбэ.

— Түргэн түүхэй, удаан да[а]... гээд буряад хүнүүд хэлсэдэг... аадаршни удангүй иигээд ша[н]... шууяад үнгэршэхэ байха, —... Дэмбэрэл абгай отогтоо ерэһэ[н]... ноо хэлэбэ.

Дэмбэрэл абгайн хэлэмсээр... гэн аадар намдашаба. Харин... рай нюрган—уһан шалбааг бо[ло]бо.

«Газар ундаа харяа ёһотой» гэжэ Витя бодобо.

— Витя, харал даа, ямар һа[йхан] һолонго гарашаба гээшэб!—[гэжэ] Сэсэгмаа баяраа мэдүүлбэ.

— Һаядаа сэлмэг үдэрэй ер[э]... зүгнөө ёһотой,—гэжэ Витя һо[лон]го тээшэ харан зогсобо.

Сэхир гол аадарай ороһондо... хиһэндөө гү, али аадарай... түргэн ороод болиһондо голхо[ой]... доо урданайхиһаа үлэ мэдэг... ялатайгаар долгидоо эрье тээшэ... шэн урдажа байгаа бэлэй.

МЭЛС САМБУ[ЕВ].
Захааминай аймаг.

САМПИЛОВАЙ МЭДЭГДЭЭГҮЙ ЗУРАГУУД ОЛДОБО

Буряад арадай уран зурааша, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, Цыренжап Сампилович Сампиловай нэрые манай уужам үргэн совет орондо мэдэхэгүй хүнүүд үсөөн юм. Тэрэнэй зурагууд бүхы дэлхэйн олон гүрэнүүдтэшье суурханхай.

Манай хүндэтэ уран зурааша 1953 ондо удаан ба хүндөөр үбшэлһэнэй удаа сагһаа урид наһа бараа һэн. Тэрэ мүнөө 73-тай ябаха байгаа. Нүгшэһэнэйнь һүүлээр оюун бэлигтын алдар нэрые мүнхэлхын түлөө Буряадай республикын правительство Сампиловай байрые музей болгохо гэһэн тогтоол абаа һэн. Энэ музей дотор уран зураашын амидыдань бии байһан бүхы байдалынь тэрэ шэгээрээ үлөөгдэһэн, зурагуудайнь выставкэ хэгдэһэн байна. «Иигэжэ Сампиловай музей-квартира» манай буряад зоной культурын нэгэ гуламта болоо. Бүхы Совет ороной хизаар бүхэнһөө Улаан-Үдэ ерэһэн хүнүүд Сампиловай музейдэ оронгүй ошодоггүй юм. Эндэхи зузаан гэгшын табан боти дэбтэр дээрэ хариин элдэб олон гүрэнһөө ерэһэн айлшадайшье гар табяатай. Суута уран зураашэ тухай хэдэн номууд гараһан, тэрэнэй «Талын дуран», «Ургатай алуушан» болон бусад олон ...гуудынь дэлхэй дээгүүр тараһан түүхэтэй.

Уран зураашын нэрэтэ энэ музейдэ авторай өөрынь зурагуудые тунхаглаха ба тэрэнэй ниитын ажал ябуулгые, уран зурагуудыень шэнжэлэн үзэхэ талаар научна хүдэлмэри саг үргэлжэ хэгдэжэ байдаг. Гүнзэгы удха шанартай энэ ехэ ажалые уран зураашын хани нүхэр Ханда Очировна Сампилова ябуулдаг юм.

Цыренжап Сампилович Сампиловай буряадай зураглан харуулха искусствын үргэн һалбарха хэрэгтэ айхабтар ехэ габьяатай байһыень хараадаа абажа, РСФСР-эй правительство Буряадай зураглан харуулха искусствын музейдэ Ц. С. Сампиловай нэрэ олгохо гэжэ байгша оной июль һарада тогтоол гаргаба. Энэ ехэ удха шанартай ябуулгые Ханда Очировна халуунаар дэмжээ. Тэрэ Базаржап, Лыгжима гэжэ хоёр хүүгэдээрээ хамта үбгэнэйнгөө бүхы уран зурагайнь архивые тус музейдэ бэлэг болгон барья. Сампиловай бүлын энэ һайхан үүсхэлые Буряадай правительство халуунаар дэмжэбэ. Тиихэдээ музейдэ бусаалтагүйгөөр үгтэһэн энэ бэлэгые тушаан абаха тусхай комисси томилһон байна. Һаяхан энэ комисси ажалаа дүүргэбэ. Элдэб документнүүд болон үнэтэ эд бараанһаа гадна, 225 уран зурагай үнэтэ бүтээл, һиилэжэ хэһэн 5236 ажал болон элдэб зураглалнууд үгтэһэн байгаа. Бүхы дээрээ уран зураашын 7500 шэнэ нэрэтэй зохёолнууд өөрынь нэрэтэ музейдэ ороо. Гадна Ц. С. Сампиловай амиды байхадаа бүтээһэн зуугаад ажалыень манай гүрэнэй элдэб музейнүүд абаһан юм. Уран зурааша бүхы дээрээ 10000 шахуу зурагуудые бэшэһэн байнал. Хүнэй наһан богонихон. Теэд Ц. С. Сампилов хэды ехэ ажал хэжэ үрдиһэн байба гээшэб! Уран зураашын габьяа ехэтэ энэ ажалда тэдэнэй наһанайнь хани нүхэр Ханда Очировна сэгнэшэгүй ехэ үүргэтэй. Үбгэнэйнгөө эдэ олон зурагуудые, архивыень нарин нягтаар сахихаһаа гадна, арад зоной үзэмжэдэ табижа, гүнхаглажа байгаа бшуу. Иимэ нүхэртэй байһан уран зураашые одоо талаантай байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ханда Очировна Сампиловае мүнөө Буряадай уран зураашад, музейн хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө холбооной хүндэтэй гэшүүн болгожо абаа.

Иигэжэ Буряадай зураглан харуулха искусствын Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ музей суута уран зураашынгаа шэнэ зохёолнуудаар нэмэбэ.

Ф. БАЛДАЕВ,
уран зурааша, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

„УРОЖАЙ" БҮЛГЭМЭЙ ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЭЛЭЛГЭ

Футболоор «Урожай» бүлгэмэй хүдөөгэй спортсменүүдэй мүрысөөн Улаан-Үдэдэ наадагдажа эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ Яруунын, Түнхэнэй, Кабанскын, Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Хориин, Улаан-Үдын хүдөөгэй районой футболистнар болон мелькомбинатай команда хабаадалсана.

Түрүүшын нааданда зарим команда илажа, нүгөөдүүлынь шүүгдэжэ, хойшоо гарана. Жэрэб бариһанай ёһоор, команданууд хоёр подгруппада хубаагдаа. Подгруппануудта илагшад финалда өөһэд хоорондоо наадажа, республикын «Урожай» бүлгэмэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ байна.

Түрүүлэн Яруунын команда Улаан-Үдын хүдөөгэй районой футболистнартай наадаба. Эдэ хоёр командын уулзалга улаанүдынхидэй илалтаар—3:0 тоотойгоор дүүрэһэн байха юм.

Кабанскын аймагайхид Түнхэнэй командатай туласалдажа, тэдэнэй ворота руу хоёр бүмбэгэ сохижо оруулаа. Гэбэшье бүлюу байдалаа саашадань барижа шадангүй, өөһэдынгөө ворота руу 3 бүмбэгэ алдаа. Тоонь 3:2.

Мелькомбинатай, Бэшүүрэй командануудай тоо мүн лэ 3:2 болоһон. Эдэнэрэй наадалга тэнсэлгээр дүүрэжэ болохо байһан аад, бэшүүрэйхид ворота руугаа өөһэдөө бүмбэгэ оруулжархёо. Тиигэжэ уруу дуруухан наадаанай талмай дээрэһээ гаража ошоһон байна.

Нэгэтэ бэшэ илагша ябаһан Хориин футболистнар түрүүшынгээ наадалгые Зэдын командатай үнгэргөө. Энэ уулзалгада хориинхид 7:0 тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүбэ.

Нёдондоной чемпион Загарайн команда түрүүшын уулзалгануудта наадаагүй. Теэд саашадаа хэр гэлдэгшэ ааб?

Наадан үргэлжэлһөөр.

И. НИКОЛАЕВ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор. мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, бороо орохогүй. Баруун хойноһоо бага зэргээр һалхилха. Хойто аймагуудта 15—20, урда—20—25 градус дулаан болохо. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 4—6, үдэртөө—17—19 градус дулаан байха.

Августын 14—15-най үдэрнүүдтэ сагай уларил хубилбашье, бороо орохогүй. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Хойто аймагуудта хюруу унажа болохо. Бусад аймагуудта һүниндөө 6—11, үдэртөө 20—25 градус дулаан байха.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Мүнөөдэрэй номерто[:]

Нэгэдэхи хуудаһанда: физку[льтурнигуудай]... турнигуудай Бүхэсоюзна ... зорюулагдаһан түрүү бэшэ...; СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй коо[перациин] түлөөлэгшэдэй долоодо[хи] съездһээ мэдээсэл; РСФСР-эй Вэ[р]ховно Соведэй Президиумэй Ук[аз]; «Нёдондонойнгоо алдууе бү да[хи]тая» гэһэн В. Гросманой корре[с]понденци; «Буряад орон ...най» гэһэн гаршаг доро һони[н] ...нин мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Б. П...деевэй «Арад зонойнгоо аша ...һые хангаха гээшэ нэрэ хүнд[э]... хэрэг» гэһэн статья; АПН-эй [ма]териалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: ф[из]культурнигуудай Бүхэсою[зна] үдэртэ зорюулагдаһан матер[иал]нууд; уласхоорондын байда[л]... мэдээсэлнүүд;

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Су[]бботний огонёк».

Редактор Ц. О. ОЧИР[ОВ].

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03644. Зак. № 809